

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

**ZÁPADOČESKÁ
UNIVERZITA
V PLZNI**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

OBNOVA ŘÍZENÍ V TRESTNÍM PRÁVU

Plzeň 2016

Jan Sýkora

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla použita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Plzni dne 29. 8. 2016

Jan Sýkora

„Rád bych poděkoval panu JUDr. Jindřichu Fastnerovi, vedoucímu mé diplomové práce, za odborné rady a trpělivost při zpracování této práce.“

V Plzni dne 29. 8. 2016

Jan Sýkora

OBSAH

1. ÚVOD	2
2. OPRAVNÉ PROSTŘEDKY	4
2.1 HISTORIE	6
2.1.1 HISTORICKÝ VÝVOJ DO 16. STOLETÍ	6
2.1.2 17. STOLETÍ - 1948	9
2.1.3 20. STOLETÍ AŽ SOUČASNOST	14
2.2 DRUHY OPRAVNÝCH PROSTŘEDKŮ	16
2.2.1 ŘÁDNÉ OPRAVNÉ PROSTŘEDKY	16
2.2.2 MIMOŘÁDNÉ OPRAVNÉ PROSTŘEDKY	18
3. OBNOVA ŘÍZENÍ.....	20
3.1 ÚČEL.....	22
3.2 OBJEKT OBNOVY ŘÍZENÍ	24
3.2.1 ROZSUDEK	24
3.2.2 TRESTNÍ PŘÍKAZ.....	25
3.2.3 USNESENÍ O ZASTAVENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ.....	25
3.2.4 USNESENÍ O PODMÍNĚNÉM ZASTAVENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ.....	26
3.2.5 USNESENÍ O SCHVÁLENÍ NAROVNÁNÍ.....	26
4. DŮVODY PRO OBNOVU ŘÍZENÍ.....	27
4.1 NOVÉ SKUTEČNOSTI NEBO DŮKAZY	28
4.2 PORUŠENÍ POVINNOSTÍ JEDNÁNÍM ZAKLÁDAJÍCÍM TRESTNÝ ČIN	30
4.3 NA ZÁKLADĚ PRÁVNÍHO PŘEDPISU	31
4.4 VYLOUČENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ.....	32
5. OPRAVNĚNÉ SUBJEKTY K PODÁNÍ NÁVRHU NA OBNOVU ŘÍZENÍ	33
5.1 STÁTNÍ ZÁSTUPCE.....	34
5.2 OBVINĚNÝ	35
5.3 OSOBY, KTERÉ MOHOU PODAT VE PROSPĚCH OBVINĚNÉHO ODVOLÁNÍ.....	35
5.4 OBHÁJCE OBVINĚNÉHO V ŘÍZENÍ PROTI UPRCHLÉMU	36
5.5 OBHÁJCE MLADISTVÉHO	36
5.6 ORGÁN SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ	36

5.7	ZPĚTVZETÍ NÁVRHU NA OBNOVU ŘÍZENÍ	36
6.	ŘÍZENÍ O NÁVRHU NA POVOLENÍ OBNOVY	37
6.1	PŘÍSLUŠNOT SOUDU	38
6.2	ROZHODNUTÍ O NÁVRHU NA POVOLENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ	41
6.2.1	ZAMÍTNUTÍ NÁVRHU	41
6.2.2	POVOLENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ	44
6.3	ŘÍZENÍ PO POVOLENÍ OBNOVY	49
7.	POROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU	51
7.1	ZRUŠENÍ PRAVOMOCNÉHO ROZHODNUTÍ V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ	52
7.2	DOVOLÁNÍ	53
7.3	OBNOVA ŘÍZENÍ	53
7.3.1	POVOLENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ	54
7.3.2	SUBJEKTY OPRÁVNĚNÉ PODAT NÁVRH NA OBNOVU ŘÍZENÍ	54
7.3.3	ŘÍZENÍ O NÁVRHU NA POVOLENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ	55
7.3.4	ŘÍZENÍ PO POVOLENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ	56
7.3.5	JUDIKATURA (2 Tost 19/2012)	57
8.	ÚVAHY DE LEGE FERENDA	58
9.	ZÁVĚR	61
	SEZNAM ZKRATEK	62
	POUŽITÁ LITERATURA	63
	PŘÍLOHY	66
	RESUMÉ	72

1. ÚVOD

Jako téma pro svou diplomovou práci jsem si zvolil obnovu řízení v trestním právu. Důvodů pro zvolení daného tématu bylo více. Na jedné straně to byl můj zájem o trestní právo jako takové, na straně druhé mě na tomto mimořádném opravném prostředku zaujalo, že zvyšuje garanci, aby rozhodování orgánů činných v trestním řízení, bylo zcela v souladu s požadavky legality. Mimořádnost tohoto opravného prostředku - obnovy řízení, spočívá v tom, že slouží k odstranění nedostatků v skutkových zjištěních pravomocných rozhodnutí, přičemž tyto nedostatky vyšly najevo až po právní moci původního rozhodnutí.

Osobně si myslím, že veškeré lidské činnosti, trestní řízení nevyjímaje, se potýkají s určitou možností tvoření chyb. Římský filosof Lucius Annaeus Seneca¹, by jistě namítal, že je to v pořádku, neboť jak z jeho tvrzení „*Errāre hūmānum est*“ vychází, mýlit se je prostě a jednoduše lidské. Na jednu stranu je to zajisté pravda, na druhou stranu naše jednání ovlivňuje velké množství skutečností a faktorů, a snadno pak může dojít k nějakému pochybení. Zkrátka nežijeme v ideální společnosti bez chyb, jsem však toho názoru, že v případě trestního řízení, tedy řízení před soudem, ve kterém se může rozhodovat o zásadním zásahu do svobody a práv člověka, by těchto omylů mělo být co nejméně, nejlépe žádný.

V první kapitole popíši obecný systém opravných prostředků v trestním právu v České republice, dále se zaměřím na historii opravných prostředků, jehož počátky sahají od období feudalismu a postupem času se začaly členit na řádné a mimořádné. Obnova řízení byla prvně právně zakotvena v rakouském trestním zákoníku z roku 1873.

V dalších kapitolách se podrobněji zaměřím na samotnou obnovu řízení, konkrétně na právní úpravu, teorii a praxi. Co se týká komparace české právní úpravy se zahraniční, rozhodl jsem se zvolit si k tomuto porovnání slovenskou právní úpravu. Pro naše východní sousedy jsem se rozhodl z toho důvodu, neboť jsme se Slovenskem tvořili v nedávné historii jeden stát, který měl jednu jednotnou

¹ Lucius Annaeus Seneca (*4 př. n. l. – †65) byl římský stoický filosof, dramatik, básník a politik, syn Senecy staršího a vychovatel císaře Nerona.

právní úpravou a myslím si, že bude zajímavé s odstupem více než pětadvaceti let pozorovat, jak se jednotlivé země v rámci toho institutu, obnovy řízení, vyvinuly.

Při zpracování této práce budu vycházet především z literatury, která je mi k dispozici ve školní a městské knihovně, dále z judikatury a zdrojů na internetu.

Cílem mé práce je do hloubky obeznámit sebe a případně další studenty a čtenáře se zájmem o toto téma mimořádného opravného prostředku – obnova řízení v trestním právu.

2. OPRAVNÉ PROSTŘEDKY

Samotný pojem opravný prostředek je chápán jako dispozitivní procesní úkon strany trestního řízení (§ 12 odst. 6 TrŘ²) nebo jiné oprávněné osoby, jehož podáním se zákon umožňuje domáhat přezkoumání určitého rozhodnutí činného v trestním řízení zpravidla orgánem vyššího stupně a případně mohou dosáhnout vydání rozhodnutí jiného nebo alespoň nového projednání věci orgánem prvního stupně.³ Nezbytnou podmínkou pro konání opravného řízení je učinit toto podání oprávněnou osobou a v případě stanovené lhůtě. Má-li právo podat stejný opravný prostředek více osob, k zahájení opravného řízení stačí, že svého práva využila jen některá z nich, přičemž za určitých okolností lze z jejího podnětu zrušit a změnit rozhodnutí i ve prospěch osoby, která nepodala opravný prostředek vůbec.⁴

Možnost podat opravný prostředek proti soudnímu rozhodnutí je nám umožněn nejenom trestním řádem, tj. zákonem č. 141/1961 Sb., ale rovněž se mu věnuje i samotný článek 14 odst. 5 Paktu o občanských a politických právech, který

² §12 odst. 6 TrŘ: Stranou se rozumí ten, proti němuž se vede trestní řízení, zúčastněná osoba a poškozený a v řízení před soudem též státní zástupce a společenský zástupce; stejné postavení jako strany má i jiná osoba, na jejíž návrh nebo žádost se řízení vede nebo která podala opravný prostředek.

³ Musil, Kratochvíl, Šámal a kolektiv. *Trestní právo procesní. 2. Přepřacované vydání.* Praha : C.H.BECK, 1999, s. 793.

⁴ Císařová, Fenyk a kolektiv. *Trestní právo procesní. 4. aktualizované vydání.* Praha : Linde Praha a.s., 2006, s. 507.

stanoví, že: *"Každý, komu bylo dokázáno, že se dopustil trestného činu, má právo, aby důkazy a rozsudek byly přezkoumány vyšším soudem."*

Trestní řád nevyžaduje pro podání opravných prostředků žádnou zvláštní formu, proto každý z nich lze uplatnit v jakékoliv formě stanovené obecně pro podání v § 59 odst. 1 TrŘ tedy: *„písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů, telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem.“*

Opravný prostředek se vždy posuzuje podle jeho obsahu, i když je nesprávně označen, a měl by obsahovat obecné náležitosti uvedené v § 59 odst. 1 TrŘ: *„Podání, jehož obsahem je opravný prostředek, se však projedná, přestože neobsahuje všechny tyto náležitosti. Absence těchto náležitostí není považováno za překážku ve vedení tohoto řízení, nejedná-li se však o nedostatek obligatorních náležitostí obsahu odvolání nebo dovolání.“*

Z opravného prostředku musí být vždy patrné minimálně to, proti kterému rozhodnutí směřuje nebo které rozhodnutí napadá a kdo takové podání činí. U odvolání, dovolání a stížnosti pro porušení zákona se ovšem vyžadují zvláštní obsahové náležitosti, jejichž nedodržení v případě odvolání a dovolání vede k odmítnutí těchto opravných prostředků bez věcného přezkoumání napadeného rozhodnutí.

Zvláštní obsahové náležitosti:

- § 249 odst. 1 TrŘ: *Odvolání musí být v zákonem stanovené lhůtě nebo ve lhůtě, kterou stanovil předseda senátu soudu prvního stupně.*
- § 249 odst. 2 TrŘ: *Státní zástupce je povinen v odvolání uvést zda ho podává ve prospěch nebo v neprospěch.*
- § 265f odst. 1 TrŘ: *Proti kterému rozhodnutí dovolání směřuje, který výrok, v jakém rozsahu i z jakého důvodu napadá a čeho se dovolatel domáhá. Nejvyšší státní zástupce je povinen v dovolání uvést zda jej podává ve prospěch nebo neprospěch obviněného.*
- § 267 odst. 1 TrŘ: *U stížnosti pro porušení zákona musí být vedle obecných náležitostí podání uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok napadá a čeho se ministr spravedlnosti*

domáhá. Ministr spravedlnosti je povinen uvést zda podává stížnost pro porušení zákona ve prospěch nebo v neprospěch obviněného.

Značný význam mají obsahové náležitosti zejména u těch opravných prostředků, u nichž se uplatňuje omezený rozsah přezkumné činnosti nadřízeného orgánu.

2.1 HISTORIE

V podkapitole zabývající se historií opravných prostředků popíše, jakým způsobem byl tento institut upraven v období od feudalismu až k současné právní úpravě. Předem bych chtěl objasnit, že se v úvodních historických obdobích nebudu věnovat konkrétně mimořádnému opravnému prostředku - obnově řízení v trestním právu, ale opravnými prostředky obecně, neboť stejně jako nebylo rozlišováno civilní řízení od trestního, tak nebyly rovněž rozlišovány opravné prostředky řádné od mimořádných.

2.1.1 HISTORICKÝ VÝVOJ DO 16. STOLETÍ

V raně feudálním období státu vykonával soudní moc knížecí soud, kterému se dostalo tohoto oprávnění od panovníka. Kníže byl tedy tou osobou, která mohla změnit rozhodnutí svého soudu, pokud o to byla požádána stranou, která se cítila soudním rozhodnutím dotčena.⁵ Z hlediska své povahy nešlo však o řádný opravný prostředek, který by byl nějak právně zakotven, jednalo se spíše o jakýsi druh mimořádného opravného prostředku, který měl spíše prvky milosti. Opravné prostředky v období raně feudálního státu byly závislé spíše na tehdejší politické situaci než na právní úpravě, jak o tom svědčí všechny dobové dostupné právní prameny, které přímo nezakotvují žádnou možnost řádné revize soudního rozhodnutí a o opravných institutech jakými jsou například odvolání či stížnosti se vůbec nezmiňují.⁶ Důležité je však uvědomit si povahu tehdejšího procesu, který

⁵ Malý, K. *K historickému vývoji nápravy vadných rozhodnutí v našem právu. Problém dějin a teorie státu a práva.* Praha : Univerzita Karlova, 1982, s. 11.

⁶ Porovnání: *Dekreta Břetislavova (1039), Statuta Konrádova (konec 12. století) či právní knihy 14. století*

byl založen na soukromé iniciativě, a proto existovala i po vynesení rozhodnutí možnost individuální soukromé iniciativy směřující ke změně rozhodnutí. Se souhlasem vítěze sporu mohl být odsouzený propuštěn z vězení, trest smrti změněn jen v peněžitou náhradu škody apod.⁷

V právu městském se však již v době feudální rozdrobenosti plně prosazuje možnost napadat rozsudek odvoláním, jako řádným opravným prostředkem, neboť ji u městských soudů nepřekážela ani svrchovanost panovníka, ani představitelů šlechty. Zpočátku šlo o odvolání k některému „vrchnímu právu“, nebo v případě královských měst k podkomořímu.⁸ Odvolací řízení však bylo spojeno se značnými formalitami a bylo velmi drahé, neboť bylo nutné zaplatit poplatek, tzv. spomocné či důkladné.

Příklad udělení milosti Václava II.⁹, syna Přemysla Otakara II.¹⁰ a Kunhuty¹¹, „*Roku 1285 v popředí vojenské výpravy, která měla obnovit a upevnit autoritu koruny v markrabství, očistit Moravu od početných loupežných tlup a zkrotit některé příliš bujné šlechtice byl Václav II. a Záviš¹². Byl dobyt a zbořen ne jeden pevný hrad, mnoho neposlušníků zaplatilo svůj vzdor životem. Tak na čtyři sta lapků padlo v Rajhradě do zajetí a neminul je trest nevyšší, ztečení Moravské Třebové zklidnilo výbojného Fridricha ze Šumberku, který byl nakonec ze zvláštní královské milosti postižen jen useknutím prstu. Středověká spravedlnost nevážila tedy všem stejně: prostý škůdce mohl očekávat jen smrt, zatímco loupeživý pán obvykle vyvázl trestem spíše výstražným.*“¹³

⁷ Musil, Kratochvíl, Šámal a kolektiv. *Trestní právo procesní. 2. přepracované vydání.* Praha : C.H.BECK, 1999, s. 794.

⁸ Vaněček, V. *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945.* Praha : Orbis, 1970, s. 212.

⁹ Václav II. (*1271 – †1305) byl šestý český a první polský král z dynastie Přemyslovců. Byl synem českého krále Přemysla Otakara II. a jeho druhé manželky Kunhuty.

¹⁰ Přemysl Otakar II., řečený král železný a zlatý (*1233 – †1278), byl pátý král český z rodu Přemyslovců.

¹¹ Kunhuta Uherská (*1245 – †1285) nebo také Haličská či Mačevská byla druhou manželkou Přemysla Otakara II. a českou královnou, rakouskou, štýrskou, korutanskou a kraňskou vévodkyní z rodu Rurikovců.

¹² Záviš z Falkenštejna (*1250 – †1290) byl český šlechtic z jihočeského rodu Vítkovců – pánů z Krumlova, otčím krále Václava II.

¹³ Žemlička, J. *Století posledních Přemyslovců. Český stát a společnost ve 13. století.* Praha : Panorama, 1986, s. 164 - 165.

Ve stavovském období postupně přechází výkon soudcovské moci na šlechtu. Koncem 14. století bylo dokonce šlechtě zakotveno právo vypovědět poslušnost panovníkovi (králi) a v Českých zemích se stal nejvyšším soudním tribunálem pro šlechtu soud zemský. Proti rozhodnutí tohoto soudu nebylo možné podat odvolání jako řádný opravný prostředek. Král nedisponoval pravomocí změnit rozhodnutí tohoto soudu, kterému dokonce i sám podléhal. Byla mu však ponechána jistá forma milosti. Určitou formou revize rozhodnutí však byla možnost napadnutí soudců pro nesprávný výrok, což mělo za následek samotný proces mezi napadeným soudcem a hanobitelem. Jestliže se podařilo usvědčit soudce z nesprávnosti výroku, musel být soudní výrok revidován.¹⁴ Významné omezení napadnutí soudců pro nesprávný výrok však spočívalo v tom, že v případě, kdy nebylo prokázáno pochybení soudce, tak bylo takové nařčení považováno za zločin a trestáno smrtí. Stále však i v tomto období přetrvávala možnost změny soudního rozhodnutí v kterémkoli stádiu ze soukromé iniciativy (např. ve formě smíru nebo narovnání). Výjimkou byly jen delikty politické, kde zájem panovníka vylučoval soukromou iniciativu. V právu městském i v době stavovské byla zachována možnost podat odvolání, přičemž se vyvinuly dvě oblasti. V první, nazývané oblastí práva norimberského, byl odvolacím soudem soud Starého Města pražského a v druhé, tzv. magdeburské oblasti, to byl soud litoměřický, který se ve sporných případech obracel se žádostí o právní naučení ke kmetské stolici magdeburské. V pravém smyslu slova však žádost o právní naučení nebyla odvoláním, neboť vrchní soud v odpovědi podával svůj právní názor, neboli stanovisko, které se však již v době stavovské stávalo v podstatě odvolacím rozhodnutím, kterým byl rozsudek soudu první instance buď změněn anebo potvrzen.

K podstatné změně tohoto stavu došlo v roce 1548, kdy Ferdinand I.¹⁵ zřídil radu nad apelacemi tzv. apelační soud, který byl od počátku zamýšlen jako všeobecná odvolací instance, byť s působností omezenou na městské a vrchnostenské soudy. Odvolání proti zemskému soudu nebylo i nadále možné. Soud apelační působil i jako soud třetí instance v případech, když určité městské soudy vyřizovaly odvolání od soudů nižších. Šlo o soudní orgán složený pouze ze

¹⁴ Malý, K. *K historickému vývoji nápravy vadných rozhodnutí v našem právu. Problémy dějin a teorie státu a práva*. Praha : Univerzita Karlova, 1982, s. 12.

¹⁵ Ferdinand I. Habsburský (*1503 – †1564) byl římskoněmecký král (od 1531), římský císař (od 1556), český a uherský král, moravský markrabě (od roku 1526) a rakouský arcivévoda.

soudců z povolání v čele s prezidentem (soudní radové byli zčásti vzdělání právníci), který rozhodoval jak o otázkách dílčích (např. o odvolání proti uvalení vazby nebo o použití tortury), tak i o otázkách viny a trestu. Řízení před tímto soudem bylo ovládáno zásadou písemnosti; přezkoumání v procesu na základě římsko-kanonického práva se omezovalo pouze na skutková zjištění soudu první instance obsažená ve spisech (aktech). Apelační soud měl pravomoc buď rozsudek nebo jiné rozhodnutí zrušit nebo ho potvrdit či ho mohl sám změnit. Vrácení k novému projednání soudu první instance (tzv. kasace) se v praxi tohoto soudu objevovalo jen zcela výjimečně. Význam tohoto soudu zejména v oblasti městského práva byl značný, neboť jeho rozhodování vedlo ke sjednocení a objektivizaci rozhodování městské justice. Ani vytvoření tohoto soudu však neodstranilo možnost požádat o revizi přímo panovníka, která byla i nadále jako výraz jeho svrchované moci zachována, nyní však jen po nález apelačního soudu, s jehož rozhodnutím byl odvolatel nespokojen.¹⁶

2.1.2 17. STOLETÍ - 1948

V 17. a 18. století v souvislosti s byrokratizací výkonu absolutistické soudní moci byly všeobecně zavedeny opravné prostředky, tj. byla uplatněna možnost, aby strana nespokojená s výrokem soudu mohla vyvolat nové řízení a rozhodnutí soudu vyšší instance. Byl zaveden nejprve dvojinstanční a pak i trojinstanční systém. Obnovené řízení zemské úředně vyhlášeno v roce 1627 pro Čechy a v roce 1628 pro Moravu zavedlo revizi jako prostředek nápravy vadných rozhodnutí, kterým strany napadaly neplatnost či zmatečnost soudního rozsudku. Tento opravný prostředek do rozhodnutí šlechtických soudů vyřizovala česká dvorská kancelář, sídlící od roku 1623 ve Vídni. Od roku 1640 pak tato revizní instance vyřizovala žádosti o revizi rozhodnutí městských soudů v případech, pokud nebylo vyhověno odvolání k apelačnímu soudu. V josefínském hrdelním řádu z roku 1707 byla připuštěna apelace, resp. provokace, kterou se mohl odvolat odsouzený i kterékoli další strany pouze proti odsuzujícímu rozsudku, a to od všech soudů nižších k soudu

¹⁶ Musil, Kratochvíl, Šámal a kolektiv. *Trestní právo procesní. 2. přepracované vydání*. Praha : C.H.BECK, 1999, s. 795.

apelačnímu. Již v hrdelním řádu Marie Terezie¹⁷ bylo odvolání nahrazeno tzv. rekuresem k panovníkovi a žádost o milost byla spojena s odvoláním.¹⁸

Příklad udělení milosti Marií Terezií: „*Obviněným byl pastýř Jan Polák, který dle jistebnických sousedů očaroval krávy, že místo mléka dojily krev. Před Jistebnickým soudem se pastýř po použití útrpného práva přiznal, za což mu bylo pražským apelačním soudem vyměřen trest smrti mečem, později zmírněn na 5 let nucených prací. Jakmile se soudní spis dostal do Vídně, byl celý případ předán ke konečnému rozhodnutí císařovně Marii Terezii. Marie Terezie vyslovila nesouhlas a rozhořčení nad stanovenými postupy soudů a jejich rozhodnutími, pastýře zcela osvobodila a zároveň nařídila, že v jejich dědičných zemích již nesmí být zahájen žádný soudní proces pro čarodějnictví.*“¹⁹

V roce 1753 byl zřízen a v roce 1782 byl nově upraven druhý apelační soud v Brně. Tyto odvolací instance postupně získaly všeobecnou pravomoc a právě na tyto soudy pak podle nejvyššího rozhodnutí č. 10/1853 Zemského řádu navázaly vrchní zemské soudy v Praze a v Brně jako druhé instance. Velmi významnou etapou bylo vytvoření Nejvyššího soudního úřadu ve Vídni (*Oberste Justizstelle*), jako nejvyššího kasačního dvora, tj. takového, který měl moc rušit výroky nižších soudů. Trestní řád Josefa II.²⁰ zavedl jako nový opravný prostředek zmateční stížnost (*Nichtigkeitbeschwerde*), kterou strany napadají rozsudek nižšího soudu u Vrchního kriminálního soudu. Řízení bylo výlučně písemné. Zároveň se tu zavádí obecná povinnost soudu předložit rozhodnutí u těžkých zločinů k přezkoumání Vrchnímu kriminálnímu soudu.²¹

Později rakouské trestní právo, tak jak bylo obsaženo v trestním řádu z roku 1850 a z roku 1873, věnovalo opravným prostředkům poměrně velkou pozornost. Rozlišovalo je na řádné (odvolání a zmateční stížnost) a mimořádné (obnova řízení

¹⁷ Marie Terezie (*1717 – †1780), z rodu Habsburků byla arcivévodkyní rakouskou, královnou uherskou (1740–1780) a českou (1743–1780), markraběnkou moravskou atd. Byla vůbec jedinou vládnoucí ženou na českém trůně.

¹⁸ Musil, Kratochvíl, Šámal a kolektiv. *Trestní právo procení. 2. přepracované vydání.* Praha : C.H.BECK, 1999, s. 796.

¹⁹ <http://www.urezku.cz/zajimavosti.html>

²⁰ Josef II. (*1741 – †1790) byl v letech 1765 až 1790 císař Svaté říše římské a v letech 1780 až 1790 král uherský a (nekorunovaný) král český, markrabě moravský a arcivévoda rakouský.

²¹ Musil, Kratochvíl, Šámal a kolektiv. *Trestní právo procení. 2. přepracované vydání.* Praha : C.H.BECK, 1999, s. 796.

a zmateční stížnost pro zachování zákona), na základě toho, zda směřovaly proti doposud nepravomocnému rozhodnutí nebo naopak proti rozhodnutí, které již nabylo právní moci.²²

2.1.2.1 POČÁTKY OBNOVY ŘÍZENÍ

Jak jsem již zmínil v úvodu kapitoly (17. STOLETÍ – 1948), rakouský trestní zákoník z roku 1873 dělil opravné prostředky na řádné a mimořádné. Na úrovni mimořádných opravných prostředků se poprvé setkáváme s institutem obnovy řízení. Samotná obnova řízení je zde upravena § 352 Vojenského trestního řádu (z. č. 119/1873):

„Bylo-li řízení trestní proti jisté osobě před hlavním přelíčením skončeno zastavením, odvržením obžaloby nebo upuštěním od ní, a navrhne-li státní zástupce nebo soukromý žalobník, aby bylo obnoveno, tedy se může tomuto návrhu místo dáti jen tehda, když skutek z příčiny promlčení nepřestal posud býti trestuhodným, a přivedou se nové průvody, ježto se vidí býti k usvědčení obviněného příhodné.

O tom, má-li se tomuto návrhu místo dáti, rozhodne po náležitém přípravném vyhledávání komora poradní, na jejíž rozhodnutí se může u sborového soudu druhé instance stížnost vésti. Tato stížnost má se podati sborovému soudu první instance ve třech dnech po ohlášení rozhodnutí.

Soukromému žalobníkovi, kterýž svou žalobu vzal nazpět, nemůže se povolit, aby řízení trestní se obnovilo.“²³

Vojenský trestní řád dále upravuje v § 353 okolnosti, za kterých lze i po vykonaném trestu žádat obnovu řízení. Konkrétně se jedná o tři okolnosti:

- 1. když dokáže, že odsouzení jeho bylo způsobeno zfalšováním nějaké listiny nebo křivým svědeckvím anebo podkoupením aneb nějakým jiným trestným činem od někoho jiného vykonaným;*
- 2. když uvede nové skutky nebo průvody, kteréž buď samy o sobě neb ve spojení s důkazy dříve vyhledanými vidí se býti příhodné, aby byl*

²² Musil, Kratochvíl, Šámal a kolektiv. *Trestní právo procení. 2. přepracované vydání.* Praha : C.H.BECK, 1999, s. 797.

²³ <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=212&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

dle nich od obžaloby osvobozen nebo odsouzen pro čin nějaký, jenž se má dle mírnějšího zákona trestního uvažovati;

- 3. když byly pro tentýž skutek odsouzeny dvě osoby neb více osob, a když při porovnání těchto nálezů i skutků, na nichž se zakládají, nevyhnutelně za to míti náleží, že jedna nebo několik těchto osob jsou nevinny“.*²⁴

Tento trestní řád rozeznával obnovu ve prospěch obžalovaného a obnovu v neprospěch obžalovaného (obviněného). V případě obnovy ve prospěch obžalovaného mohl pravomocně odsouzený i po výkonu trestu podávat návrh na obnovu řízení:

- 1. prokázalo-li se, že jeho odsouzení bylo způsobeno paděláním listiny nebo křivým svěděním nebo podplácením nebo nějakým jiným trestným činem třetí osoby (tedy nikoli odsouzeného),*
- 2. uvedl-li nové skutečnosti nebo důkazní prostředky (tj. v dřívějším hlavním přelíčení neuvedené, byť navrhovateli i známé), jež samy o sobě nebo ve spojení s důkazy dříve provedenými se jevíly způsobilými odůvodnit jeho zproštění nebo odsouzení pro nějaký trestný čin, jenž spadá pod mírnější trestní zákon, nebo*
- 3. byly-li odsouzeny pro tentýž čin dvě nebo více osob různými nálezy a bylo-li při srovnání těchto nálezů, jakož i skutečností, jež jsou jim podkladem, nutně míti za to, že některá z těchto osob nebo několik z nich jsou nevinny.*

V neprospěch obžalovaného (obviněného) bylo možno žádat obnovu řízení jen:

- 1. bylo-li řízení proti němu skončeno zastavením, zamítnutím obžaloby nebo upuštěním od ní,*
- 2. byl-li pravomocným rozsudkem osvobozen, anebo*
- 3. byl-li odsouzen podle mírnějšího zákona trestního, než podle kterého správně měl být odsouzen.“*²⁵

²⁴ <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=212&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

²⁵ ŠÁMAL, P. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. vydání.* Praha : C. H. Beck, 1990. s. 40–41.

Návrh na obnovu mohli podat státní zástupce nebo soukromý žalobce, avšak pouze za předpokladu, že nebyl trestný čin již promlčen a za předpokladu, že se objevily nové důkazní prostředky způsobilé k usvědčení obviněného. Iniciativa v zahájení řízení byla možná i ze strany soudu. Pokud byl obviněný rozsudkem osvobozen, návrh v jeho neprospěch bylo možné podat, pokud jeho trestnost nezanikla promlčením a podle § 355 zákona č. 119/1873, ŘZ, „*pokud nález byl způsoben paděláním listiny nebo křivým svěděním, podplácením nebo jiným trestným činem obžalovaného nebo třetí osoby, nebo když se obžalovaný později před soudem nebo mimo soud dozná k činu jemu přiřítatelnému nebo když vyjdou najevo nové skutečnosti nebo důkazní prostředky, které se samy o sobě nebo ve spojení s důkazy dříve provedenými jeví způsobilými odůvodniti usvědčení obžalovaného.*“

Pravomocně odsouzený mohl podat návrh, když prokázal, že odsouzení bylo zapříčiněno paděláním listiny, křivým svěděním nebo podplácením nebo nějakým jiným trestným činem třetí osoby. Návrh projednával sborový soud první stolice, který rozhodoval v senátu složeném ze čtyř soudců usnesením, proti kterému byla přípustná stížnost, a to ke sborovému soudu druhé stolice.

Když obnovu povolil, rušil dřívější rozsudek, který se týkal trestného činu, pro který povolil obnovu. Věc vstupovala do obnoveného řízení, které se dělilo na přípravné řízení a hlavní přelíčení. V řízení ve prospěch obviněného mu nebylo možné uložit těžší trest, soud také mohl za souhlasu státního zástupce vynést ihned rozsudek, kterým došlo k osvobození obviněného nebo k zmírnění trestní sazby (obviněný mohl také požádat o uveřejnění rozhodnutí).

Zákon upravoval ještě dva speciální druhy obnovy řízení, a to mimořádnou obnovu řízení a obnovu řízení po rozhodnutí o zmateční stížnosti pro porušení zákona. V obou případech byly vymezeny zvláštní výjimečné okolnosti pro povolení a vždy ve prospěch osoby odsouzené pro zločin nebo přečin (o čemž rozhodoval Nejvyšší soud, který mohl při jednomyslném výroku a za souhlasu prokurátora ihned vynést nový rozsudek).²⁶ Mimořádné opravné prostředky byly upraveny také v zákoně č. 131/1912, ŘZ, o vojenském řádu, obnovu řízení zakotvoval v Hlavě XXI v § 386 až 402. K nařízení obnovy byly příslušné vojenské

²⁶ ŠÁMAL, P. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. I. vydání.* Praha : C. H. Beck, 1990. s. 41–42.

soudy za předpokladu, že nebyly naplněny důvody příslušnosti k občanským trestním soudům, nebo se vojenské soudy použily, pokud byly pro obviněného mírnější (§ 386 odst. 2 vojenského trestního řádu).²⁷

2.1.3 20. STOLETÍ AŽ SOUČASNOST

Tato úprava opravných prostředků platila s dílčími úpravami na území České republiky až do vydání zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, resp. trestního řádu z roku 1950, který zavedl jednotný opravný prostředek proti rozsudku, a to odvolání, které bylo přípustné proti všem rozsudkům první stolice (s výjimkou rozsudků v řízení stanném²⁸) a kterým bylo možno vytýkat nesprávnost všech výroků rozsudku, a to jak po stránce skutkové, tak i právní. Odvolání se tak stalo podmětem k všestrannému přezkoumání rozsudku, neboť odvolací soud, nezamítl-li odvolání z formálních důvodů, byl povinen přezkoumat správnost všech výroků rozsudku, proti nimž mohl odvolatel podat odvolání, přičemž byl povinen pečovat o odstranění těch vad řízení, které mohly způsobit nesprávnost těchto výroků (revizní princip). Úprava odvolacího líčení odpovídala apelační zásadě, neboť předpokládala rozsáhlé provádění důkazů a byla obdobou hlavního líčení. Odvolací soud rozhodoval pak obdobně jako v hlavním líčení a mohl tedy odvolání zamítnout, napadený rozsudek zrušit a sám rozhodnout, nebo spíše výjimečně při naprosto nedostatečných skutkových zjištěních nařídit nové projednání a rozhodnutí věci. O odvolání proti rozsudkům okresních soudů rozhodoval krajský soud a o odvolání proti rozsudku státního soudu rozhodoval Nejvyšší soud. V řízení se uplatňovaly principy zákazu *reformationis in peius* a *beneficium cohaesionis*.

- *Reformationis in peius* značí rozhodnutí k horšímu a jeho zákaz (*prohibitio reformationis in peius*) omezuje rozhodnutí odvolacího soudu.
- *Beneficium cohaesionis* (česky „dobrodiní souvislosti“) je zásada používaná v trestním soudním řízení. Tato zásada spočívá v tom, že pokud je v řízení o opravném prostředku (řádném nebo

²⁷ ŠÁMAL, P. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. I. vydání.* Praha : C. H. Beck, 1990. s. 41–42.

²⁸ Stanné řízení: Probíhá ve zkrácené a zjednodušené formě, proti rozsudku není zpravidla odvolání a trest je obvykle smrt.

mimořádném) zjištěna skutečnost, která svědčí ve prospěch obžalovaného nebo jiné zúčastněné osoby, je zohledněna také při posuzování (dalšího) (spolu)obžalovaného nebo jiné zúčastněné osoby, pokud k nim má vztah.

Nově byla upravena stížnost, jako řádný opravný prostředek proti usnesení státního a okresního prokurátora a státního a okresního soudu, pokud to ovšem u konkrétního usnesení zákon připouštěl. Při rozhodování o stížnosti byla přípustná autoremedura²⁹, jinak o ní rozhodoval bezprostředně nadřízený orgán, který mohl, jestliže ji nezamítal, po zrušení usnesení sám ve věci rozhodnout nebo nařídít orgánu prvního stupně, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Mimořádnými opravnými prostředky směřujícími proti pravomocným rozhodnutím byla stížnost pro porušení zákona a obnova řízení. Stížnost pro porušení zákona mohl podat pouze generální prokurátor u Nejvyššího soudu proti pravomocnému rozhodnutí prokurátora nebo soudu (s výjimkou Nejvyššího soudu). O stížnosti pro porušení zákona rozhodoval Nejvyšší soud ve veřejném zasedání, a jestliže shledal, že je důvodná, vyslovil rozsudkem porušení zákona, napadené rozhodnutí zrušil, a buď sám ve věci rozhodl, nebo nařídil, aby ve věci opět jednal orgán, o jehož rozhodnutí šlo, popř. jiný prokurátor nebo soud. Jestliže však zákon byl porušen ve prospěch obviněného a stížnost pro porušení zákona byla podána po šesti měsících od právní moci napadeného rozhodnutí, omezil se Nejvyšší soud pouze na vyslovení porušení zákona, aniž by napadené rozhodnutí zrušil. Obnova řízení byla přípustná, pouze pokud vyšly najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly odůvodnit jiné rozhodnutí o vině a trestu, anebo vyšlo-li najevo, že se prokurátor nebo soudce v původním řízení dopustil trestného porušení úřední povinnosti, které mohlo mít vliv na rozhodnutí.

Tuto právní úpravu v podstatě převzaly i trestní řád z roku 1956 a z roku 1961, které dále rozšířily revizní princip jednak na všechny opravné prostředky, s výjimkou obnovy řízení, a dále zejména na přezkoumávání právnosti postupu řízení, které předcházelo napadenému rozhodnutí, když bylo výslovně soudu projednávajícímu opravný prostředek uloženo, aby přihlížel i k vadám, které nebyly

²⁹ Autoremedura je zvláštním způsobem vyřízení opravného prostředku v řízení, kdy o zrušení nebo změně rozhodnutí rozhoduje sám orgán, který vydal původní napadené rozhodnutí. Jejím účelem je umožnit rychlou nápravu vlastní chyby.

odvoláním vytýkány. U odvolání byl již trestní řádem z roku 1956 apelační princip nahrazen principem kasačním, podle něhož je odvolací soud zpravidla povinen napadený rozsudek zrušit a přikázat věc k novému projednání a rozhodnutí soudu prvního stupně. Podrobněji byly upraveny stížnosti, stížnost pro porušení zákona i obnova řízení. Tento vývoj byl pak postupně prohlubován a modifikován jednotlivými novelami zejména po roce 1990 (zásadní změny, které se dotkly druhů opravných prostředků i zásad a principů opravného řízení, byly provedeny zejména novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb.).³⁰

2.2 DRUHY OPRAVNÝCH PROSTŘEDKŮ

Ačkoli nejsou opravné prostředky v trestním řádu nějak systematicky rozděleny, v českém trestním řízení je lze členit podle různých kritérií. Nejčastěji se v odborných literaturách a v praxi rozlišují opravné prostředky podle toho, zda směřují proti pravomocnému nebo nepravomocnému rozhodnutí. Z tohoto hlediska se jedná buď o řádné opravné prostředky, nebo o mimořádné opravné prostředky.

2.2.1 ŘÁDNÉ OPRAVNÉ PROSTŘEDKY

Řádný opravný prostředek směřuje proti rozhodnutí, které dosud, tedy do doby jeho podání, nenabylo právní moc a do rozhodnutí o opravném prostředku ani nemůže nabýt právní moci. Za řádné opravné prostředky považujeme: odvolání, stížnost a odpor.

2.2.1.1 Odvolání

Odvolání je jediným řádným opravným prostředkem, který lze podat proti dosud nepravomocnému rozsudku soudu prvního stupně. Stejně jako jiné opravné prostředky má odvolání povahu dispozitivního procesního úkonu učiněného osobou k tomu oprávněnou trestním řádem a jeho účinným podáním se zahajuje odvolací řízení. Odvolací řízení v českém trestním procesu je podobně jako jiné druhy

³⁰ Musil, Kratochvíl, Šámal a kolektiv. *Trestní právo procesní. 2. přepracované vydání*. Praha : C.H.BECK, 1999, s. 798 - 780.

opravného řízení sice součástí trestního řízení, ale není jeho obligatorním stadiem. Koná se zásadně jen z podnětu odvolání, jehož podání je na vůli oprávněné osoby.

Odvolací řízení tedy nikdy není zahajováno z úřední povinnosti, ani kdyby soud prvního stupně dodatečně sám zjistil, že jím vydaný rozsudek je vadný, anebo jestliže by takové zjištění učinil jen nadřízený soud, který by jinak rozhodoval o odvolání.

2.2.1.2 Stížnost

Jedná se o řádný opravný prostředek proti nepravomocnému rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení. Stížnost má odkladný účinek a lze s ní napadnout každé usnesení:

1. *policejního orgánu,*
2. *soudu,*
3. *státního zástupce (o stížnosti rozhoduje nejvyšší státní zástupce),*
4. *nejvyššího státního zástupce (pouze tehdy, pokud dle zákona o stížnosti přísluší rozhodnout soudu – o stížnosti rozhoduje Nejvyšší soud).*

2.2.1.3 Odpor

Odpor je specifickým opravným prostředkem proti trestnímu příkazu. Jeho zvláštnost spočívá v tom, že v případě podání není o něm rozhodováno, nemá devolutivní účinek jako odvolání, trestní příkaz tedy není přezkoumáván z hlediska věcné správnosti soudem druhého stupně, nýbrž bez ohledu na obsah včas podaným odporem se trestní příkaz ze zákona ruší a samosoudce postupuje, jako by trestní příkaz vůbec vydán nebyl, tj. zpravidla nařídí ve věci hlavní líčení. Zákon nevylučuje, aby po podání odporu učinil samosoudce bez konání hlavního líčení rozhodnutí jiné, opětovné vydání trestního příkazu je však vyloučeno, což bylo judikováno v rozhodnutí SR 14/1997: „*Samosoudce nemůže po zrušení trestního příkazu podle § 314g odst. 2 TrŘ v zákonné lhůtě podaným odporem oprávněnou osobou vydat v téže věci proti témuž obviněnému další trestní příkaz.*“ Samosoudce nemůže v tomto stádiu vrátit věc státnímu zástupci k došetření ani odmítnout návrh na potrestání.

2.2.2 MIMOŘÁDNÉ OPRAVNÉ PROSTŘEDKY

Mimořádný opravný prostředek směřuje proti rozhodnutí, které je v době jeho podání již pravomocné, a to bez ohledu na skutečnost, zda už bylo vykonáno či nikoli. Mimořádné opravné prostředky jsou průlomem do právní moci rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení a rozhodnutím o nich lze za stanovených předpokladů dosáhnout zrušení vadného pravomocného a vykonatelného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení a následně učinit jeho případnou změnu.

Podání mimořádného opravného prostředku a rozhodnutí o něm se považuje za výjimečné opatření, protože dodatečnou změnu pravomocného rozhodnutí se zasahuje do jeho závaznosti, nezměnitelnosti a vykonatelnosti. To má zároveň negativní vliv na právní jistotu a stabilitu společenských vztahů, které jsou dotčeny pravomocným rozhodnutím.³¹

Z tohoto důvodu je nezbytné, aby k takovým průlomům docházelo jen výjimečně a to v takových případech, kdy je to s ohledem na význam vady nezbytné. Zákon musí proto upravovat mimořádné opravné prostředky tak, aby do právní moci nebylo zasahováno ve věcech, kde to nezbytné není a kde by stabilita rozhodnutí byla porušena bez skutečně závažného důvodu.³²

Trestní řád po novelizaci provedené zákonem č. 256/2001 Sb. obsahuje tři mimořádné opravné prostředky, a to dovolání, stížnost pro porušení zákona a obnovu řízení. O všech rozhoduje výlučně soud, i kdyby napadené rozhodnutí vydal jiný orgán činný v trestním řízení.

2.2.2.1 Dovolání

Dovolání zavedla citovaná novelizace jako prostředek směřující k nápravě taxativně vyjmenovaných závažných procesních a hmotněprávních vad nebo k přezkoumání uloženého trestu odnětí svobody na doživotí. Může ho podat jen

³¹ Císařová, Fenyk a kolektiv. *Trestní právo procesní. 4. aktualizované vydání.* Praha : Linde Praha a.s., 2006 s. 516.

³² Jelínek a kolektiv. *Trestní právo procesní. 3. vydání.* Praha : EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2003 s. 492.

nejvyšší státní zástupce nebo obviněný, a to výlučně proti rozhodnutí soudu ve věci samé.

2.2.2.2 Stížnost pro porušení zákona

Stížnost pro porušení zákona slouží především k nápravě právních vad rozhodnutí a vadného postupu řízení, které předcházelo napadenému rozhodnutí. Může ji podat jen ministr spravedlnosti, a to proti jakémukoli pravomocnému rozhodnutí soudu nebo státního zástupce, vyjma rozhodnutí o dovolání nebo o stížnosti pro porušení zákona.

2.2.2.3 Obnova řízení

Obnova řízení je mimořádným opravným prostředkem, jehož účelem je odstranit nedostatky ve skutkovém zjištění některých pravomocných rozhodnutí, v těch případech, kdy příčiny zjištěných nedostatků vyšly najevo teprve po právní moci původního rozhodnutí. Příčinami jsou zde nové skutečnosti nebo důkazy, které odůvodňují tento mimořádný průlom do nezměnitelnosti a závaznosti rozhodnutí vydaných v trestním řízení.

Dalším důvodem stanoveným trestním řádem pro obnovu řízení je porušení povinností některým z orgánů činných v trestním řízení, které zakládá trestný čin. V řadě poslední důvod pro podání návrhu na obnovu řízení je upraven zvláštním zákonem. Jedná se o zrušení právního předpisu nebo jeho části nálezem Ústavního soudu, pokud na jeho základě byl vydán pravomocný rozsudek, který nebyl zcela vykonán.

3. OBNOVA ŘÍZENÍ

Obnova řízení je mimořádným opravným prostředkem, kterým lze napadnout některá pravomocná rozhodnutí, jimiž skončilo trestní stíhání. Jeho smyslem je odstranění nedostatků ve skutkových zjištěních, ke kterým došlo proto, že v původním řízení nebyly známy všechny rozhodné skutečnosti a důkazy, přičemž tyto chybějící skutečnosti a důkazy pro spravedlivé posouzení věci vyšly najevo až po tom, co původní rozhodnutí nabylo právní moci.

Od ostatních mimořádných opravných prostředků, tedy od dovolání nebo stížnosti pro porušení zákona, je jejím účelem odstranění nedostatků především ve skutkovém zjištění, na němž spočívá určité rozhodnutí.

Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. III.ÚS 2959/10 ze dne 14. 4. 2011, vymezil pojem obnovy řízení takto: „*Obnova řízení je mimořádný opravný prostředek, který slouží k nápravě vad ve skutkových zjištěních, jež vznikly tím, že soudu nebyly v době vynesení rozhodnutí známy skutečnosti nebo důkazy způsobilé vnést odlišný pohled na skutkový stav věci, následné právní posouzení a výrok o vině a trestu. Za nové okolnosti pak nelze považovat skutečnosti, které byly soudu dříve známy, avšak soud je nepokládal za důležité pro své rozhodnutí, neboť měl za to, že určitá skutečnost byla prokázána jinak.*“

V řízení o obnově se nezjišťuje správnost původního rozhodnutí (jeho zákonnost a odůvodněnost), nýbrž posuzuje se otázka, zda nové skutečnosti či důkazy, které byly dříve orgánům činným v trestním řízení, jež ve věci rozhodovaly, neznámé, by mohly odůvodnit jiné než původní pravomocné rozhodnutí o vině, trestu či přiznaném nároku na náhradu škody. Vyloučeny jsou v této souvislosti výroky o ochranných opatřeních.³³

Nejvyšší Súd SSR judikoval svým rozhodnutím (sp. zn. 2 To 39/87), že: „*V konaní o povolenie obnovy nemôže súd preskúmavať zákonnosť postupu v pôvodnom konaní v tom smere, či sa súd pri rozhodovaní vyrovnal so všetkými okolnosťmi a obhajobou obvineného, či rešpektoval zásadu bezprostrednosti a ústnosti pri dokazovaní a pod.*“

³³ P. Šámal a kolektiv. *Trestní řád, komentář, díl II., 6. vydání.* Praha : C. H. BECK 2008. s. 2251

Jedná se v řadě o poslední mimořádný opravný prostředek, který je přípustný pouze proti taxativně vymezeným pravomocným rozhodnutím vyplývajícím z § 277 a § 278 TrŘ. Jedná se tedy konkrétně o trestní stíhání vedené proti určité osobě, které skončilo:

- *pravomocným rozsudkem,*
- *pravomocným usnesením o zastavení trestního stíhání*

V souladu s vyvinutou praxí a judikaturou (např. rozhodnutí SR 102/1995: „*Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku [§ 314e odst. 5 TrŘ³⁴]. Skončilo-li trestní stíhání pravomocným trestním příkazem, lze povolit obnovu řízení, jen jsou-li splněny podmínky uvedené v § 278 odst. 1 TrŘ. Důvodem pro povolení obnovy řízení nemůže tedy být okolnost, že nebyly splněny podmínky pro vydání trestního příkazu záležející ve spolehlivě prokázaném skutkovém stavu věci [§ 314e odst. 1 TrŘ³⁵], pokud vyplývala ze skutečnosti a důkazů známých již v době rozhodování soudu.*“ byl výčet rozhodnutí, proti nimž je možno podat návrh na povolení obnovy řízení, rozšířen novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. o:

- *pravomocný trestní příkaz*
- *pravomocným usnesením o postoupení věci jinému orgánu*
- *pravomocné usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání*
- *pravomocným usnesením o schválení narovnání*

Vzhledem k tomu, že podle § 70 odst. 2 ZSVM je součástí rozhodnutí o odstoupení od trestního stíhání mladistvého výrok o zastavení trestního stíhání, je obnova přípustná i proti tomuto usnesení učiněnému soudem pro mládež v řízení v trestních věcech mladistvých.

³⁴ § 314e odst. 5 TrŘ: Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku. Účinky spojené s vyhlášením rozsudku nastávají doručením trestního příkazu obviněnému.

³⁵ § 314e odst. 1 TrŘ: Samosoudce může bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz, jestliže skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, a to i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení.

3.1 ÚČEL

Hlavní účel obnovy řízení spočívá v odstranění zjištěných skutkových nedostatků v pravomocném rozsudku, pravomocném trestním příkazu, pravomocném usnesení soudu o zastavení trestního stíhání, pravomocném usnesení státního zástupce o zastavení trestního stíhání, pravomocném usnesení soudu nebo státního zástupce o podmíněném zastavení trestního stíhání, pravomocném usnesení o schválení narovnání nebo pravomocném usnesení o postoupení věci jinému orgánu v těch případech, kdy vyšly najevo nové skutečnosti nebo důkazy, nebo byly uplatněny vůči příslušnému orgánu činnému v trestním řízení až po nabytí právní moci původního rozhodnutí.

Ústavní soud ve svém rozhodnutí vymezil účel obnovy řízení takto: „*Účel řízení o povolení obnovy původního řízení, které bylo skončeno pravomocným odsuzujícím rozhodnutím, sleduje odstranění justičního omylu. Veřejný zájem na správném, a proto i spravedlivém trestněprávním rozhodnutí stojí nad veřejným zájmem na právní jistotě, ztotožněné s pravomocným, a proto zásadně nenapadnutelným původním rozhodnutím. Řízení o povolení obnovy v souladu s aprobací provedenou ústavním pořádkem prolamuje právní moc původního rozhodnutí, jakož i zákaz vedení opakovaného řízení pro týž skutek.*“³⁶

Jen výskyt nových důkazů a skutečností, které byly doposud neznámé, může být podnětem k podání návrhu na obnovu řízení, které může zpochybnit původní pravomocné rozhodnutí. V případě výskytu již zmíněných nových důkazů popřípadě skutečností se ze škály mimořádných opravných prostředků užije pouze návrh na obnovu řízení nikoli jiný mimořádný opravný prostředek. Existence nových důkazů nebo skutečností odůvodňuje zahájení obnovy řízení a tím nastává mimořádný průlom do nezměnitelnosti a závaznosti rozhodnutí vydaného v trestním řízení.³⁷

Za nové skutečnosti z hlediska obnovy řízení považujeme ty, které se nestaly předmětem dokazování nebo zjišťování, a nejsou tedy součástí skutkových zjištění, na nichž přezkoumávané rozhodnutí. Novou skutečností může být např. dodatečné zjištění, že věc, kterou měl odsouzený neoprávněně užívat ve smyslu §

³⁶ <http://pravo4u.cz/judikatura/ustavni-soud/II-us-2445-08/>

³⁷ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. *Trestní právo procesní*, 5. vyd. Praha: ASPI, 2008, 650 - 651 s.

249 odst. 1 TrZ³⁸, mu oprávněná osoba poskytla do nájmu, takže ji užíval po právu. Povahu nové skutečnosti má i údaj o skutečné totožnosti obviněného, který byl pravomocně odsouzen pod jiným jménem. Novou skutečností naopak není změna právní úpravy, k níž došlo po právní moci rozhodnutí, ani případná změna právního názoru (např. Ústavního soudu či Nejvyššího soudu) na výklad a aplikaci určité právní normy, resp. na právní posouzení určitých skutkových okolností.³⁹

Za nový důkaz se považuje důkaz, který nebyl v právním řízení proveden, obsažen ve spise v posouzené věci ani uplatněn některou procesní stranou. Jde např. o výpověď dosud nevyšlechnutého svědka, obsah nově opatřené listiny. Novým důkazem může být i důkaz sice již opatřený a provedený, pokud je však jeho obsah jiný v původním řízení, např. důležitý svědek podstatně změnil výpověď, došlo ke změně okolností, z nichž vychází znalecký posudek apod. V těchto případech je ovšem třeba zjišťovat, jak okolnosti a důvody vedly k obsahové změně určitého důkazu.⁴⁰

Obnova řízení není vybudována na revizním principu, který zakládá povinné přezkoumávání všech výroků napadeného rozhodnutí a postupu předcházejícího řízení, a proto je vázán vymezeným návrhem a přezkoumává jen jeho důvodnost na povolení obnovy řízení.

V řízení o obnově se posuzuje otázka, zda nové důkazy a skutečnosti orgánu činného v trestním řízení dříve neznámé by mohly samy o sobě nebo ve spojení s důkazy a okolnostmi již známými odůvodnit jiné rozhodnutí než původní napadené pravomocné rozhodnutí o vině, trestu či přiznaném nároku na náhradu škody, kromě výroků o uložení ochranného opatření, jelikož tam je třeba lékařského posouzení.

V institutu obnovy řízení vystupuje do popředí bezprostřední účel opravného řízení spočívající v tom, aby v zájmu dvou nejdůležitějších stran trestního řízení byly napraveny skutkové vady určitého pravomocného rozhodnutí

³⁸ § 249 odst. 1 TrZ: Kdo v úmyslu způsobit jinému škodu nebo získat pro sebe nebo pro jiného neoprávněnou výhodu nebo prospěch uvede do oběhu jako cenný papír listinu, aniž jsou splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho vydání, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

³⁹ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. *Trestní právo procesní*, 5. vyd. Praha: ASPI, 2008, 655s.

⁴⁰ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. *Trestní právo procesní*, 5. vyd. Praha: ASPI, 2008, 655s.

ve věci, jakmile vyjdou najevo nové skutečnosti a důkazy či jiné okolnosti, které zpochybňují dosavadní skutková zjištění a rozhodnutí učiněné na jejich podkladě. Řízení o obnově naopak zpravidla nesleduje širší účel opravného řízení, neboť jeho výsledky jsou často omezeny na individuální zvláštnosti případu a obtížně se zobecňují.

Nezbytným předpokladem obnovy řízení, bez něhož se není možno domáhat obnovy řízení, je totožnost skutku a totožnost osoby v předmětu pravomocného rozhodnutí vzešlého z původního řízení a totožnost skutku, kterého se týkají nové skutečnosti a důkazy dříve soudu neznámé netýkají jiného skutku, než o kterém rozhodl soud.

3.2 OBJEKT OBNOVY ŘÍZENÍ

Obnova řízení je přípustná pouze proti rozhodnutím, která jsou taxativně vymezena v trestním řádu v § 277 a § 278. Jedná se o tato pravomocná rozhodnutí: *rozsudek odsuzující i zprošťující; trestní příkaz; usnesení soudu nebo státního zástupce o zastavení trestního stíhání; usnesení soudu nebo státního zástupce o schválení narovnání; usnesení o postoupení věci jinému orgánu.*⁴¹

Obnova řízení však může být vedena i proti rozhodnutí Nejvyššího soudu, který rozhodl o dovolání nebo stížnosti pro porušení zákona, pokud je možné ono rozhodnutí podřadit pod některé z výše uvedených rozhodnutí.

3.2.1 ROZSUDEK

Podmínkou pro povolení obnovy řízení je buď to zprošťující, nebo odsuzující pravomocný rozsudek. Samotná obnova řízení se může týkat výroku o vině bez omezení, výroku o trestu, v případě mladistvého výroku o trestním opatření a výroku o náhradě škody.

Napadnout výrok o trestu lze jen za okolností, kdy byl uložený trest ve zřejmém nepoměru k nebezpečnosti trestného činu pro společnost nebo k poměrům

⁴¹ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. *Trestní právo procesní*, 5. vyd. Praha: ASPI, 2008, 650 - 651 s.

pachatele, nebo by uložený druh trestu musel být v zřejmém rozporu s účelem trestu.

Výroku o náhradě škody se obnova řízení může týkat jen v tom případě, byli-li uplatněný nárok přiznán. Návrh na obnovu řízení nelze podat v případě, kdy byl poškozený odkázán se svým nárokem na občanskoprávní řízení nebo na řízení před jiným orgánem.

Proti výroku o uložení ochranného opatření nelze podat návrh na obnovu řízení.

3.2.2 TRESTNÍ PŘÍKAZ

Trestní příkaz se vydává pouze v případě, kdy byl skutkový stav zjištěn prostřednictvím opatřených důkazů. Trestní příkaz má charakter odsuzujícího rozsudku a účinky, které rozsudek spojuje s vyhlášením, nastává doručením trestního příkazu obviněnému. K tomu, aby byla povolena obnova řízení, nestačí skutečnost, že nebyl řádně zjištěn skutkový stav a tím nebyly splněny podmínky pro vydání trestního příkazu.

Pro povolení obnovy řízení je nezbytné, aby se objevily po nabytí právní moci nové důkazy nebo skutečnosti, které nebyly soudu v době rozhodnutí známy a které by mohli samy o sobě odůvodnit nebo ve spojení s důkazy a skutečnostmi dříve známé rozhodnutí o vině nebo o nároku poškozeného na náhradu škody, anebo vzhledem k nimž by původně uložený trest byl ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu pro společnost nebo k poměrům pachatele nebo by uložený druh trestu byl ve zřejmém rozporu s účelem trestu.

3.2.3 USNESENÍ O ZASTAVENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ

Usnesení o zastavení trestního stíhání může být vydáno buď to soudem, nebo státním zástupcem.

Soud může vydat usnesení o zastavení trestního stíhání kdykoli po podání obžaloby, při předběžném projednání obžaloby, při hlavním líčení i mimo něj, v řízení před samosoudcem, při veřejném zasedání u soudu druhého stupně.

Státní zástupce může usnesení o zastavení trestního stíhání vydat v přípravném řízení po zahájení trestního stíhání.

3.2.4 USNESENÍ O PODMÍNĚNÉM ZASTAVENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ

Usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání bylo zařazeno do trestního řádu na základě novely, zákonem č. 256/2001 Sb., nalezneme ho v § 277 TrŘ. Tím byl vyřešen interpretační spor a nejednotnost praxe v tom, zda je možné podat návrh na obnovu řízení po právní moci usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání ještě před tím, než se rozhodne o tom, zdali se obviněný osvědčil, či nastane fikce osvědčení, jelikož do této doby se v trestním řízení může pokračovat a to v tom případě, kdy obviněný v některém směru nesplnil podmínky ustanovení § 308 TrŘ. Nesplnění podmínek má nejčastěji charakter, že obviněný nesplnil povinnost uhradit způsobenou škodu, ve zkušební době nevedl řádný život nebo nesplnil jiné povinnosti popřípadě omezení. Usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání není samo o sobě konečným rozhodnutím.

Před účinností novely trestního řádu bylo možno podat návrh na obnovu řízení až proti usnesení o osvědčení podle § 308 odst. 1 TrŘ spolu s usnesením o podmíněném zastavení trestního stíhání, nebo po uplynutí lhůty jednoho roku po skončení zkušební doby, tedy poté, kdy nastala zákonná fikce osvědčení.

Dle aktuální úpravy lze obnovu řízení povolit ještě dříve, než nastaly skutečnosti uvedené v § 308 odst. 3 TrŘ. nebo § 26 odst. 6 a 7 TrZ, tedy pokud ještě nebylo rozhodnuto o tom, zda se obviněný osvědčil, a rovněž nedošlo ke vzniku fikce osvědčení.

3.2.5 USNESENÍ O SCHVÁLENÍ NAROVNÁNÍ

Usnesení o schválení narovnání bylo rovněž zařazeno do trestního řádu až na základě novely účinné od roku 2002. Toto usnesení v sobě obsahuje výrok o zastavení trestního stíhání pro skutek, který naplnil znaky trestného činu. I proti takovému usnesení lze podat návrh na obnovu řízení, protože usnesení o schválení narovnání vytváří překážku věci pravomocně rozhodnuté.

4. DŮVODY PRO OBNOVU ŘÍZENÍ

Důvody obnovy řízení jsou vymezeny v § 278 TrŘ ve vztahu k jednotlivým rozhodnutím.

Ve vztahu k pravomocnému rozsudku se obnova řízení povoluje, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině nebo o přiznaném nároku poškozeného na náhradu škody, anebo vzhledem k nimž by původně uložený trest byl ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost nebo k poměrům pachatele nebo uložený druh trestu by byl ve zřejmém nepoměru s účelem trestu.⁴²

Důvody, pro které může být podán návrh na obnovu řízení, můžeme rozdělit do tří skupin. První dva jsou upraveny prostřednictvím trestního řádu:

1. *nově najevo vyšlé dříve orgánu činnému v trestním řízení neznámé skutečnosti nebo důkazy,*
2. *porušení povinností některým z orgánů činných v trestním řízení, které zakládá trestný čin,*

třetí důvod je upraven zvláštním zákonem:

3. *zrušení právního předpisu nebo jeho části nálezem Ústavního soudu, pokud na jeho základě byl vydán pravomocný rozsudek, který nebyl zcela vykonán.*

Jde-li o povolení obnovy řízení, které bylo pravomocně skončeno před počátkem účinnosti platného trestního řádu, posuzují se podmínky pro povolení obnovy řízení podle tohoto zákona, který je pro obviněného (odsouzeného) příznivější, ač se na samotné řízení užije platný trestní řád.⁴³

⁴² Šámal, P. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. vydání.* Praha : C. H. BECK, 1990. s. 115.

⁴³ Šámal, P. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. vydání.* Praha : C. H. BECK, 1990. s. 117.

4.1 NOVÉ SKUTEČNOSTI NEBO DŮKAZY

V řadě první z důvodů, pro který je možné vyvolat obnovu řízení, tj. vyšly-li nově najevo dříve orgánu činnému v trestním řízení neznámé skutečnosti nebo důkazy, je upraven trestním řádem, konkrétně v § 278 odst. 1, 2 a 3.

(1) *Obnova řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem nebo trestním příkazem, se povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině nebo o přiznaném nároku poškozeného na náhradu škody, anebo vzhledem k nimž by původně uložený trest byl ve zřejmém rozporu s účelem trestu. Obnova řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem, jímž bylo rozhodnuto o podmíněném upuštění od potrestání s dohledem, se povolí, a to i dříve, než nastaly skutečnosti uvedené v § 26 odst. 5 a 6 trestního zákona, také tehdy, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit rozhodnutí o trestu.*

(2) *Obnova řízení, které skončilo pravomocným usnesením soudu o zastavení trestního stíhání, včetně schválení narovnání, o postoupení věci jinému orgánu nebo o podmíněném zastavení trestního stíhání, a to i v případě, jestliže ještě nenastaly skutečnosti uvedené v § 308 odst. 3, se povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve vést k závěru, že důvody k takovému rozhodnutí tu nebyly a že je na místě v řízení pokračovat.*

(3) *Obnova řízení, které skončilo pravomocným usnesením státního zástupce o zastavení trestního stíhání, včetně schválení narovnání, o postoupení věci jinému orgánu nebo o podmíněném zastavení trestního stíhání, a to i v případě, jestliže ještě nenastaly skutečnosti uvedené v § 308 odst. 3, se povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy státnímu zástupci dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve vést k závěru, že důvody k takovému rozhodnutí tu nebyly a že je na místě podat proti obviněnému obžalobu.*

Vymezení toho co lze v tomto případě považovat za nové skutečnosti nebo důkazy bylo judikováno v soudních rozhodnutích RNVS 460/1928: „Novými skutečnostmi nebo průvodními prostředky (důkazními prostředky) jsou takové

okolnosti, které se při hlavním líčení nevyskytly a nebyly předmětem soudcovského hodnocení“, a v rozhodnutí R 43/1960: *„Novou skutečnost je v řízení o obnově zpravidla nutno prokázat novými důkazy. Při rozhodování, zda má být povolena obnova řízení, je povinností soudu přezkoumat, zda navrhovaný důkaz je důkazem novým, soudu dříve neznámým a zda kromě toho na základě něho by mohlo dojít v naznačených směrech k jinému rozhodnutí ve věci. Musí proto pro potřeby rozhodnutí této otázky hodnotit navrhované důkazy. Toto hodnocení, ale nemůže přesahovat rámec zjištění, zda navrhovaný důkaz sám nebo ve spojení s již provedeným dokazováním by mohl vést v naznačených směrech k jinému rozhodnutí.“*

Návrh na obnovu řízení, resp. skutečnosti a důkazy v něm uvedené, hodnotí soud jednak z hlediska okamžiku, kdy vyšly najevo a jednak z hlediska jejich samotného účinku nebo účinku ve spojení s jinými již známými skutečnostmi či důkazy na pravomocné rozhodnutí.⁴⁴

Důkazy a skutečnosti opodstatňující obnovu řízení musí být ve smyslu § 278 odst. 1 TrŘ "nové", tj. dříve nebyly soudu známy nebo nebyly dostupné (proveditelné), ačkoli objektivně existovaly; důvod obnovy řízení je dán i tehdy, jestliže obviněný v původním řízení navrhl určitý důkaz, ten však nemohl být z důvodu objektivních překážek proveden.⁴⁵ Toto bylo judikováno 25. 1. 1980 Rozsudkem Nejvyššího soudu ČSSR, sp. zn. 7 Tz 1/80: *„Důkazem soudu dříve ve smyslu § 278 odst. 1 TrŘ může být vedle důkazů dosud vůbec neprovedeného i důkaz v původním řízení provedený, avšak nového obsahu, např. výpověď svědka, který v řízení o obnově v podstatných bodech změnil svou výpověď. V takovém případě však musí být předmětem hodnocení též důvody, pro něž došlo k obsahové změně výpovědi.“*

Z povahy věci plyne, že musí jít o takové skutečnosti nebo důkazy, které se týkají skutkových okolností nastalých před původním rozhodnutím. Nové je na nich pouze to, kdy vyšly najevo.⁴⁶ Novou skutečností dříve neznámou příslušnému

⁴⁴ Šámal P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář – díl II. 6. vydání*. Praha : C. H. BECK, 2008, s. 2255.

⁴⁵ <http://pravo4u.cz/judikatura/ustavni-soud/II-us-2445-08/>

⁴⁶ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. *Trestní právo procesní*, 5. vyd. Praha: ASPI, 2008, s. 654.

orgánu jsou takové existující jevy, které nebyly v původním řízení předmětem dokazování neb zjišťování.⁴⁷

Novým, dříve neznámým důkazem je důkaz, který nebyl v původním řízení veden ve spise, uplatněn některou procesní stranou nebo proveden.

Zkoumání, zda nové skutečnosti nebo důkazy jsou způsobilé samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy příslušným orgánům dříve známými odůvodnit jiné než původní pravomocné rozhodnutí, musí být provedeno porovnáním dosud provedených důkazů a dosavadního skutkového zjištění a důkazním významem nově tvrzených skutečností nebo nově navrhovaných důkazů. Výsledkem tohoto zkoumání nemusí být ještě nové úplně změněné skutkové zjištění, nýbrž určitý stupeň pravděpodobnosti či důvodný předpoklad pro možnou změnu rozhodnutí. Nestačí nekritické převzetí nově tvrzených skutečností či důkazů bez jejich zhodnocení ve vztahu ke skutečnostem a důkazům, z nichž povstalo původní skutkové zjištění. Způsobilost nové skutečnosti nebo důkazu změnit původní rozhodnutí je vždy třeba posuzovat podle právního stavu existujícího v době vydání původního rozhodnutí, tedy *ex tunc*.⁴⁸

4.2 PORUŠENÍ POVINNOSTÍ JEDNÁNÍM ZAKLÁDAJÍCÍM TRESTNÝ ČIN

Obnova řízení pro porušení povinnosti jednáním zakládajícím trestný čin je druhým důvodem povolení obnovy řízení uvedených v trestním zákoně, konkrétně v § 278/4, který stanoví, že: „*Obnova řízení, které skončilo některým ze způsobů uvedených v předchozích odstavcích, se povolí též tehdy, bude-li pravomocným rozsudkem zjištěno, že policejní orgán, státní zástupce nebo soudce v původním řízení porušil svoje povinnosti jednáním zakládající trestní čin.*“

Jestliže tedy některý z orgánů činných v trestním řízení v původním řízení poruší své povinnosti jednáním zakládajícím trestný čin a tato skutečnost byla kvalifikovaně zjištěna pravomocným rozsudkem, jde rovněž o důvod, pro který musí být obnova řízení povolena, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného. I

⁴⁷ Jelínek, J., a kolektiv. *Trestní právo procesní*, 1. vyd. Praha: LINDE PRAHA a.s., 2007, 453 s.

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 4 Tz 97/2007, ze dne 22. 1. 2008

když zákon zde mezi orgány činnými v trestním řízení nezařazuje vyšetřovatele, lze dovodit analogicky, že obnova řízení přichází v úvahu i v případě, kdy k porušení povinnosti v původním řízení došlo ze strany vyšetřovatele.⁴⁹

Skutečnost, že některý z orgánů činných v trestním řízení v původním řízení poruší své povinnosti jednáním zakládajícím trestný čin, pro povolení obnovy postačuje. Nevyžaduje se, aby uvedené porušení povinností některého z vyjmenovaných orgánů bylo způsobilé vyvolat pochybnosti o správnosti skutkového zjištění původního rozsudku nebo usnesení. Uvedená podmínka je splněna např. i tehdy, dopustí-li se naznačeného trestného činu státní zástupce teprve ve stadiu řízení před soudem, takže pak původní řízení skončilo rozhodnutím soudu.

Jestliže porušení povinnosti orgánem činným v trestním řízení, uvedeným v tomto ustanovení, bylo pouze přestupkem nebo kárným proviněním, popř. porušila-li své povinnosti v původním řízení jiná osoba činná v trestním řízení, než policejní orgán, státní zástupce nebo soudce (např. zapisovatel), není splněna podmínka obnovy řízení podle tohoto odstavce. Pokud by však toto porušení mělo povahu skutečnosti uvedené v odstavcích 1 až 3 a odůvodňovalo možnost jiného rozhodnutí, mohlo by být důvodem obnovy podle těchto ustanovení. Totéž platí, kdyby orgán uvedený v tomto ustanovení spáchal porušením své povinnosti v původním řízení trestný čin, ale z některého důvodu za něj nebyl odsouzen.⁵⁰

4.3 NA ZÁKLADĚ PRÁVNÍHO PŘEDPISU

Na základě právního předpisu, který Ústavní soud nálezem zrušil zcela nebo v části, vydal soud v trestním řízení rozsudek, jenž nabyl právní moci, ale nebyl dosud zcela vykonán.

§ 71 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., O Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, stanoví že: *„Byli-li na základě právního předpisu, který byl zrušen, vydán soudem v trestním řízení rozsudek, který nabyl právní moci, ale nebyl dosud*

⁴⁹ Šámal P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář – díl II. 6. vydání.* Praha : C. H. BECK, 2008, s. 2259

⁵⁰ Jelínek, J., Drašík, A., Hasch, K., Nováková, J., Nováková, Š., Sovák, Z., Ševčík, V. *Trestní právo procesní*, 3. vyd. Praha: EUROFLEX BOHEMIA, 2003, 528 - 529 s., ISBN 80-86432-58-0

vykonán, je zrušení takového právního předpisu důvodem pro obnovu řízení podle ustanovení zákona o trestním řízení soudním.“

4.4 VYLOUČENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ

Obnova v neprospěch obviněného je vyloučena ze čtyř důvodů, které jsou uvedeny v § 279 TrŘ:

- a) *trestnost činu zanikla,*
- b) *uplynula lhůta v délce jedné poloviny promlčení doby trestného činu, o kterém se vedlo trestní stíhání,*
- c) *na čin se vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se v trestním stíhání nepokračovalo, nebo*
- d) *obviněný zemřel.*

Toto ustanovení vymezuje taxativně případy, kdy obnova řízení v neprospěch obviněného je zcela vyloučena. Okolnosti zde uvedené (postačí i jedna z nich) musí nastat až po právní moci rozsudku či usnesení o zastavení trestního stíhání a existovat v době rozhodování o návrhu na obnovu. Pak je obnova vyloučena, i kdyby byl dán některý z důvodů uvedených v § 278.⁵¹

Ustanovení § 279 odst. a), c), d) o vyloučení obnovy v neprospěch obviněného se zásadně uplatní i v řízení v trestních věcech mladistvých.

Novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. stanovila pod písmenem b) v tomto ustanovení další důvod vyloučení obnovy řízení. Je jím uplynutí lhůty rovnající se jedné polovině promlčecí doby trestného činu, pro který bylo trestní stíhání vedeno.⁵² Toto ustanovení se neužije v řízení v trestních věcech mladistvých, neboť v tomto směru má zákon o soudnictví ve věcech mládeže speciální ustanovení § 72 odst. 3, podle kterého: „*Návrh na povolení obnovy řízení v neprospěch obviněného může podat jen státní zástupce do šesti měsíců od doby,*

⁵¹ Šámal P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář – díl II. 6. vydání.* Praha : C. H. BECK, 2008, s. 2264

⁵² Šámal P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář – díl II. 6. vydání.* Praha : C. H. BECK, 2008, s. 2265

kdy se dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících podání návrhu na povolení obnovy, nejdéle však do uplynutí poloviny doby promlčení trestního stíhání.“

Rozhodnutí R 56/1991 vztahující se k rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se v trestním stíhání nepokračovalo: *„K podmínkám obnovy řízení v neprospěch obviněného: Při zkoumání, zda předmětem trestního stíhání je skutek, na který se vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii, podle něhož v trestním stíhání již nesmí být pokračováno (abolice), a zda je tedy obnova řízení v neprospěch obviněného vyloučena [§ 279 písm. C) TrŘ], je nutno vycházet z právního posouzení tohoto skutku, jehož by mělo být užito po povolení obnovy v neprospěch obviněného, nikoliv z právního posouzení skutku v pravomocném odsuzujícím rozsudku, kterého se týká návrh na povolení obnovy řízení.“*

Dle rozhodnutí R 2/1972 smrt obviněného vylučuje povolení obnovy: *„Obhajca zomrelého obviněného môže namiesto obviněného učiniť prehlásenie podľa § 11 odst. 3 Tr. por., že trvá na prejednaní věci, v ktorej bolo trestné stíhanie zastavené z dôvodu uvedeného v ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) alebo b) Tr. por.“*

5. OPRÁVNĚNÉ SUBJEKTY K PODÁNÍ NÁVRHU NA OBNOVU ŘÍZENÍ

Řízení o obnově je, podobně jako v případě ostatních opravných prostředků, ovládáno zásadou dispoziční, tzn. řízení nelze zahájit bez toho, že by zde byl návrh osoby k tomu ze zákona oprávněné. Mimořádnost tohoto opravného prostředku je však promítnuta i v tom, že soud či jiné státní orgány mají zákonnou oznamovací povinnost vůči státnímu zástupci, pokud se dozví o okolnosti, která by mohla odůvodnit návrh na povolení obnovy.⁵³

Okruh osob, které jsou oprávněné k podání návrhu na povolení obnovy řízení je vymezen ustanovením § 280 odst. 2, 3 TrŘ

(2) V neprospěch obviněného může návrh na povolení obnovy podat jen státní zástupce.

V neprospěch obviněného je návrh na obnovu podán, jestliže zrušením původního pravomocného rozhodnutí, jímž trestní stíhání skončilo, případně novým rozhodnutím vydaným v obnoveném řízení by pro obviněného vznikla méně příznivá situace než v dosavadním pravomocném rozhodnutí.⁵⁴

(3) Ve prospěch obviněného mohou návrh na povolení obnovy podat kromě obviněného též osoby, které by mohly podat v jeho prospěch odvolání. Jestliže by tak mohly učinit i proti vůli obviněného, mohou proti jeho vůli podat i návrh na povolení obnovy. Takový návrh mohou učinit i po smrti obviněného.

Ve prospěch obviněného je návrh na povolení obnovy podán, jestliže z hlediska jeho obsahu by nové rozhodnutí vydané v obnoveném řízení mělo vyznít pro obviněného příznivěji než rozhodnutí dosavadní.

5.1 STÁTNÍ ZÁSTUPCE

Státní zástupce je jedinou osobou, která může podat návrh na obnovu řízení i v neprospěch obviněného dle § 280 odst. 2.

⁵³ Šámal P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář – díl II. 6. vydání.* Praha : C. H. BECK, 2008, s. 2266.

⁵⁴ Šámal P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář – díl II. 6. vydání.* Praha : C. H. BECK, 2008, s. 2267.

V neprospěch mladistvého tak ovšem může učinit pouze do šesti měsíců od doby, kdy se dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících podání návrhu na povolení obnovy řízení, nejdéle však do uplynutí poloviny doby promlčení trestného stíhání (§ 72 odst. 3 ZSVM).

Návrh na obnovu řízení ovšem může podat státní zástupce i ve prospěch obviněného, a to i proti jeho vůli.

5.2 OBVINĚNÝ

Obviněný se může domáhat obnovy řízení pouze ve svůj prospěch, nikoli ve svůj neprospěch nebo ve prospěch či neprospěch jiné osoby, např. spoluobviněného, poškozeného nebo zúčastněné osoby.

Jménem obviněného může podat návrh jeho zákonný zástupce, resp. opatrovník, a obhájce obviněného, kteří za předpokladu, že obviněný je zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je u něj tato jeho způsobilost omezena, tak mohou učinit i proti vůli obviněného.⁵⁵

5.3 OSOBY, KTERÉ MOHOU PODAT VE PROSPĚCH OBVINĚNÉHO ODVOLÁNÍ

Za osoby, které mohou podat ve prospěch obviněného odvolání, považujeme příbuzné obviněného v pokolení přímém, sourozence, osvojitele, osvojence, manžela a druha dle § 247 odst. 2 TrŘ a u mladistvého i orgán sociálně-právní ochrany dětí, ten však jen do dovršení 19. roku věku mladistvého. Orgán sociálně-právní ochrany dětí tak může činit i proti vůli obviněného.⁵⁶

Podáním návrhu na obnovu řízení, se stávají stranou řízení. Tak těmto osobám zákon nijak neomezuje procesní způsobilost, proto i osoby nezpůsobilé

⁵⁵ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. *Trestní právo procesní*, 5. vyd. Praha: ASPI, 2008, 660 s., ISBN 978-80-7357-348-5

⁵⁶ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. *Trestní právo procesní*, 5. vyd. Praha: ASPI, 2008, 660 s., ISBN 80-7357-348-5

k právním úkonům mohou podat návrh na obnovu řízení a mohou tak učinit i prostřednictvím svého zákonného zástupce.⁵⁷

5.4 OBHÁJCE OBVINĚNÉHO V ŘÍZENÍ PROTI UPRCHLÉMU

V řízení proti uprchlému může návrh podat obhájce obviněného i zákonný zástupce obviněného a to i proti vůli obviněného, pokud je obviněný zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je jeho způsobilost omezena.

5.5 OBHÁJCE MLADISTVÉHO

V případě řízení proti mladistvému může podat obhájce návrh na obnovu, ovšem do dovršení 18. roku věku, popř. nabytím zletilosti uzavřením manželství, což je nelogické v tom smyslu, že v trestním řízení se považuje stále jako mladiství, i když dosáhl zletilosti před dovršením věku 18. let uzavřením manželství, ale ve vztahu k obhájci už je brán jako zletilý.

5.6 ORGÁN SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ

Orgán pověřený péčí o mládež může podat návrh na obnovu řízení ve prospěch mladistvého a to i proti jeho vůli. Orgán sociálně-právní ochrany dětí je nezávislý orgán, jedině, co je pro něj směrodatné při rozhodování, zda podat návrh na obnovu řízení, je prospěch mladistvého

5.7 ZPĚTVZETÍ NÁVRHU NA OBNOVU ŘÍZENÍ

Oprávněná osoba, která podá návrh na povolení obnovy řízení, jej může vzít výslovným prohlášením zpět, a to až do doby, než se soud prvního stupně rozhodující o návrhu odebere k závěrečné poradě. Tato praxe našla nyní novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 260/2001 Sb. i své výslovné vyjádření v odst. 4. Jestliže je podán návrh ve prospěch obviněného osobou rozdílnou od

⁵⁷ Husár, E. *Odvolanie v Československom socialistickom trestnom práve procesním*. Bratislava, 1961, 199 s.

obviněného nebo za obviněného jeho obhájcem či zákonným zástupcem, může být vzat zpět jen s vysloveným souhlasem obviněného. To neplatí pro návrh podaný státním zástupcem nebo byl-li takový návrh podán oprávněnou osobou po smrti obviněného. Zpětvzetí podaného návrhu je nutno vzít usnesením na vědomí. Pravomoc k tomu má předseda senátu soudu prvního stupně. Na rozdíl od řádných opravných prostředků však zpětvzetí návrhu nebrání jeho pozdějšímu opětovnému podání ze strany téže osoby, což bylo judikováno rozhodnutím R 20/1966: „*Obviněný může, vzal-li návrh na obnovu řízení zpět, návrh na obnovu řízení znovu podat.*“ Vzhledem k povaze obnovy řízení jako mimořádného opravného prostředku není naproti tomu možné vzdání se návrhu na obnovu.⁵⁸

Dle § 280 odst. 4 TŘ mohou oprávněné osoby výslovným prohlášením vzít návrh na obnovu řízení zpět až do doby, než se soud prvního stupně rozhodující o návrhu odebere k závěrečné poradě.

Návrh na povolení obnovy řízení podaný ve prospěch obviněného jinou oprávněnou osobou nebo za obviněného obhájcem nebo zákonným zástupcem může být vzat zpět jen s výslovným souhlasem obviněného. To neplatí, pokud takový návrh podal státní zástupce nebo byl-li takový návrh podán oprávněnou osobou po smrti obviněného.

Zpětvzetí návrhu na povolení obnovy řízení vezme usnesením na vědomí předseda senátu soudu prvního stupně. Taková rozhodnutí nebrání opětovnému podání návrhu na povolení obnovy řízení.

6. ŘÍZENÍ O NÁVRHU NA POVOLENÍ OBNOVY

V řízení na povolení obnovy řízení se řeší otázka, zda jsou splněny zákonné podmínky pro to, aby věc byla znovu at' již v celém rozsahu nebo jen zčásti

⁵⁸ Šámal P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář – díl II. 6. vydání.* Praha : C. H. BECK, 2008, s. 2269 - 2270

meritorně řešena, tedy zda se obnova povolí či zda se návrh na povolení obnovy řízení zamítne.⁵⁹

Ze statistických údajů, které jsem získal na Ministerstvu spravedlnosti, mohu porovnat, v jaké četnosti bylo vyhověno návrhům na povolení obnovy řízení v letech 2013 - 2015. Do celkového počtu jsem zahrnul i počet podání návrhů na obnovu, které nebyly vyřízeny koncem předešlého období. (tj. minulého kalendářního roku).

Za rok 2013 bylo u Okresních soudů podáno 296 návrhů na obnovu řízení. Z toho 81 návrhů bylo povoleno (včetně 1 věci, která byla vrácena státnímu zástupci k došetření) a 187 návrhů bylo zamítnuto. U Krajských soudů bylo v tomto kalendářním roce evidováno 84 návrhů, z toho žádný nebyl povolen a 53 návrhů bylo zamítnuto.

V kalendářním roce 2014 Okresní soudy evidují 425 podání návrhu na obnovu řízení, 132 návrhů bylo povoleno (z toho 1 věc byla vrácena státnímu zástupci k došetření) a 193 návrhů bylo zamítnuto. U Krajských soudů bylo v tomto kalendářním roce evidováno 68 návrhů, z toho povoleno nebyl žádný z návrhů na obnovu řízení a 65 návrhů bylo zamítnuto.

V roce 2015 bylo podáno Okresnímu soudu 461 návrhů na obnovu řízení, z toho bylo 162 návrhů povoleno a 273 návrhů bylo zamítnuto. Krajský soud v roce 2015 evidoval celkově 104 podání návrhu na obnovu řízení, z toho byl tento návrh 70 krát zamítnut a ani jednou nebyl povolen.

6.1 PŘÍSLUŠNOT SOUDU

Příslušnost soudu k rozhodnutí o obnově je upravena § 281 TrŘ:

(1) O návrhu na povolení obnovy řízení, které skončilo pravomocným usnesením státního zástupce o zastavení trestního stíhání, včetně schválení narovnání, o postoupení věci jinému orgánu nebo o

⁵⁹ Jelínek, J., a kolektiv. *Trestní právo procesní*, 1. vyd. Praha: LINDE PRAHA a.s., 2007, 524 s.

podmíněném zastavení trestního stíhání, rozhoduje soud, který by byl příslušný rozhodovat o obžalobě.

- (2) *O návrhu na povolení obnovy řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem nebo trestním příkazem, a řízení, které skončilo pravomocným usnesením soudu o zastavení trestního stíhání, včetně schválení narovnání, o postoupení věci jinému orgánu nebo o podmíněném zastavení trestního stíhání, rozhoduje soud, který ve věci rozhodl v prvním stupni.*
- (3) *Přestože ve věci v prvním stupni rozhodoval okresní soud, rozhodne o návrhu na povolení obnovy krajský soud, navrhne-li to státní zástupce s odůvodněním, že vzhledem ke skutečnostem nebo důkazům, které nově vyšly najevo, jde o trestný čin náležející do příslušnosti krajského soudu.*

Toto ustanovení má kompetenční charakter a vymezuje věcnou a místní příslušnost soudu k rozhodování o návrhu na povolení obnovy řízení. Užije se též v případech, kdy je návrhem na obnovu napadáno usnesení, které učinil podle dříve platných předpisů vyšetřovatel, vyhledavatel, případně vojenský prokurátor. Příslušnost soudu k rozhodnutí o obnově může být změněna rozhodnutím nadřízeného soudu o odnětí a přikázání věci nebo jinými obdobnými způsoby.⁶⁰

Dle rozhodnutí R 28/2004: „*Do pravomoci soudů České republiky nespadá rozhodování o povolení obnovy řízení a zrušení pravomocného rozhodnutí ve věcech, v nichž před datem 1. 1. 1993 rozhodl soud se sídlem na území Slovenské republiky.*“

Ustanovení § 281 TrŘ se uplatní rovněž i v řízení v trestních věcech mladistvých, neboť v tomto směru není v ZSVM speciální ustanovení.

Příslušnost k rozhodování o návrhu na povolení obnovy je stanovena v závislosti na tom, ve kterém stádiu řízení se původní trestní stíhání skončilo. Pravidlem však je, že o návrhu na povolení obnovy řízení rozhoduje vždy soud.

Skončilo-li původní řízení usnesením státního zástupce o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci jinému orgánu, popř. rozhodnutím státního zástupce

⁶⁰ Šámal P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář – díl II. 6. vydání.* Praha : C. H. BECK, 2008, s. 2269

o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o narovnání, rozhoduje o návrhu na povolení obnovy řízení soud, který byl příslušný rozhodovat o žalobě. Užije se zde obecných ustanovení o věcné a místní příslušnosti. Vychází se přitom z právní kvalifikace skutku v době zastavení trestního stíhání, tj. podle kvalifikace uvedené v usnesení o zastavení trestního stíhání. Pokud však návrh na povolení obnovy řízení obsahuje nové skutečnosti nebo důkazy, které by mohly odůvodnit jiné závěry o právním posouzení skutku, je třeba posuzovat věcnou příslušnost soudu podle této nové právní kvalifikace.

V ostatních případech, tj. skončilo-li řízení rozsudkem, trestním příkazem nebo usnesením soudu o zastavení trestního stíhání, o postoupení věci jinému orgánu, o podmíněném zastavení trestního stíhání a o schválení narovnání, rozhoduje o návrhu na povolení obnovy řízení ten soud, který v původním řízení ve věci rozhodl v prvním stupni. Státní zástupce však může svým návrhem dosáhnout toho, že o návrhu na povolení obnovy řízení bude rozhodovat krajský soud, ačkoli rozhodoval v původním řízení okresní soud, odůvodní-li tento návrh tím, že vzhledem ke skutečnostem nebo důkazům, které vyšly nově najevo, jde o trestný čin náležící do příslušnosti krajského soudu.

O návrhu na povolení obnovy rozhoduje soud zásadně ve veřejném zasedání. Může však zamítnout návrh v neveřejném zasedání, je-li podán osobou neoprávněnou nebo obnova není přípustná nebo je vyloučena anebo návrh je pouhým opakováním návrhu již dříve pro nedůvodnost zamítnutého.

Je-li pro rozhodování o návrhu na povolení obnovy třeba objasnit nějakou okolnost, je předseda senátu oprávněn provést podle pravidel trestního řádu potřebné šetření, anebo požádat o jeho provedení některý jiný orgán činný v trestním řízení. Byl-li podán návrh na povolení obnovy řízení ve prospěch obviněného, může soud, považuje-li to za vhodné, odložit nebo přerušit výkon trestu

6.2 ROZHODNUTÍ O NÁVRHU NA POVOLENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ

Soud může o návrhu na povolení obnovy řízení rozhodnout pouze dvěma způsoby a to že návrhu vyhová nebo ho zamítne. O návrhu na povolení obnovy řízení rozhoduje soud vždy usnesením.

Ve prospěch obviněného lze povolit obnovu řízení bez časového ohraničení v neprospěch obviněného, není-li obnova vyloučena vůbec, platí nadále lhůta rovnající se polovině promlčení doby trestného činu, pro který bylo trestní stíhání vedeno.⁶¹

6.2.1 ZAMÍTNUTÍ NÁVRHU

Soud návrh na povolení obnovy řízení zamítne, byl-li podán osobou neoprávněnou, není-li obnova řízení proti napadenému rozhodnutí nebo jeho výroku vůbec přípustná, je-li obnova vyloučena, anebo shledá-li, že důvody uvedené v § 278 TŘ dány nejsou.⁶²

Důvody vymezené § 278 TrŘ:

- *trestnost činu zanikla;*
- *uplynula lhůta v délce jedné poloviny promlčecí doby trestného činu, o kterém se vedlo trestní stíhání;*
- *na čin se vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se v trestním stíhání nepokračovalo; nebo obviněný zemřel.*

Neshledá-li soud věcné důvody obnovy podle § 278 TŘ, návrh na povolení obnovy řízení zamítne.

Není-li podání návrhu na povolení obnovy přípustné. Přípustný je jen proti pravomocným rozhodnutím stanovených v § 277 TŘ. Podá-li oprávněná osoba návrh na obnovu řízení proti jinému pravomocnému rozhodnutí než je pravomocný rozsudek, pravomocný trestní příkaz, pravomocné usnesení o zastavení trestního stíhání, pravomocné usnesení o postoupení věci jinému orgánu, pravomocné

⁶¹ P. Šámal a kolektiv. Trestní řád, komentář – díl II., 6. vydání. Praha : C. H. BECK 2008. s. 2251

⁶² Jelínek, J., a kolektiv. *Trestní právo procesní*, 1. vyd. Praha: LINDE PRAHA a.s., 2007, 456 s.

usnesení o schválení narovnání, pravomocné usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání, soud návrh zamítne.

Obnova je vyloučena podle § 279 TrŘ a tudíž musí příslušný soud návrh na obnovu řízení zamítnout, byl-li podán v neprospěch obviněného přesto, že existují důvody, které ji vylučují. Těmito důvody jsou zánik trestnosti činu; zánik trestnosti činu; uplynutí lhůty v délce jedné poloviny promlčecí doby trestného činu, o kterém se vedlo trestní stíhání; na čin se vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, který nařídil, aby se v trestním stíhání nepokračovalo; smrt obviněného, která však musela nastat po právní moci napadeného rozhodnutí o povolení obnovy řízení.⁶³

Každá z těchto okolností musí nastat až po právní moci rozhodnutí a musí existovat v době rozhodování o návrhu na obnovu řízení.

Nejčastějším důvodem zamítnutím obnovy řízení je případ, kdy návrh na obnovu není důvodný. K zamítnutí zde dojde především tehdy, nejsou-li v návrhu uplatněny skutečnosti či důkazy, které by byly orgánům činným v trestním řízení při předcházejícím projednání neznámé. Tak je tomu v případě, že návrh neobsahuje žádné relevantní skutečnosti či důkazy, které by byly orgánům činným v trestním řízení při předcházejícím projednání neznámé. Tak je tomu v případě, že návrh neobsahuje žádné relevantní skutečnosti či důkazy, nebo jen takové, které už byly dříve známé.⁶⁴

Další okolností shledání nedůvodnosti návrhu na obnovu řízení je, že nové skutečnosti nebo důkazy by nemohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými již dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině, o trestu nebo o nároku na náhradu škody.⁶⁵

⁶³ Šámal, P. *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení*, 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999, 136 s., ISBN 80-7179-249-7

⁶⁴ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F. *Trestní řád: Komentář II. díl*, 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 1997, 1315 s., ISBN 80-210-2275-2

⁶⁵ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F. *Trestní řád: Komentář II. díl*, 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002, 1770 s., ISBN 80-7179-6634-4

6.2.1.1 JUDIKATURA (Rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 648/04)

Stěžovatel byl rozsudkem Městského soudu v Praze, sp. zn. 2 T 12/2000, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 5 To 50/02, uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 3 písm. b) trestního zákona a trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, 4 trestního zákona. Za tyto trestné činy byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání pěti let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 trestního zákona zařazen do věznice s dozorem. Poškozenou obchodní společnost Stýblo, s.r.o., soud s jejím nárokem odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

Stěžovatel se návrhem domáhal povolení obnovy jeho trestního řízení. Městský soud v Praze však jeho návrh usnesením sp. zn. Nt 206/2004 zamítl. Stěžovatel následně proti rozhodnutí Městského soudu podal stížnost, kterou Vrchní soud v Praze usnesením sp. zn. 5 To 79/2004 zamítl jako nedůvodnou.

Stěžovatel napadl rozhodnutí obecných soudů projednávanou ústavní stížností. Obsáhle v ní cituje z odůvodnění napadených usnesení obecných soudů. Je přesvědčen o tom, že argumentace je nekonkrétní, povšechná a nepřezkoumatelná. Připomíná judikaturu Evropského soudu pro lidská práva definující princip "rovnosti zbraní", podle něhož má mít každá strana v procesu stejnou možnost hájit své zájmy a nesmí být podstatně znevýhodněna vůči protistraně. Obecné soudy se v odůvodnění údajně omezily toliko na konstatování, že soud není povinen provést všechny navrhované důkazy. Stěžovatel nesouhlasí s jejich závěrem, že skutečnosti uváděné v návrhu na obnovu řízení jsou opakováním provedených či odmítnutých důkazů. Podle jeho názoru jím nově navrhované důkazy byly schopny změnit závěry nalézacího soudu v jeho prospěch, byly však bez dalšího soudy odmítnuty.

Ústavní soud vyzval podle ustanovení § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu Vrchní soud v Praze a Městský soud v Praze, aby se coby účastníci řízení k projednávané ústavní stížnosti vyjádřily.

Vrchní soud v Praze navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost zamítl. Je přesvědčen o tom, že ve věci k dotčení stěžovatelových ústavně zaručených práv nedošlo. Námitky, které stěžovatel uplatňuje, jsou pouhým opakováním jeho argumentace z dosavadního trestního řízení. Účastník v tomto směru neshledal důvod vyjadřovat se nad rámec odůvodnění svého napadeného rozhodnutí.

Městský soud v Praze poukázal ve svém vyjádření na to, že obsah ústavní stížnosti je shodný s návrhem na povolení obnovy řízení. Odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí, v němž uvedl všechny důvody, které senát vedly k jeho vydání. Dále uvedl, že se stěžovatel soustavně vyhýbá nástupu do výkonu trestu odnětí svobody a často mění bydliště. Na adrese, kterou uvedl v ústavní stížnosti, se trvale nezdržuje, jak bylo opakovaně Policií ČR zjištěno. Stěžovatel několikrát žádal o odklad výkonu trestu ze zdravotních důvodů. Jeho žádost soud opakovaně zamítl. Příkaz k dodání do výkonu trestu vydaný účastníkem je stále v platnosti.

Ústavní stížnost zjevně není opodstatněná.

Ústavní soud připomíná, že článek 36 Listiny a čl. 6 Úmluvy, jehož se stěžovatel dovolává, zaručuje právo na spravedlivý proces jako celek, včetně způsobu, jakým byly provedeny a vyhodnoceny důkazy. Nestanoví ovšem přirozeně pravidla pro určení přípustnosti důkazů nebo způsobu, jímž důkazy mají být posouzeny. Tyto náležitosti upravuje jednoduché právo. Je tak na obecných soudech, zejména na soudu prvního stupně, nikoli na Ústavním soudu, aby předložené důkazy i jejich právní relevanci posoudily. Pokud uvedené principy platí již v řízení, při němž se posuzuje otázka viny a trestu, musí se uplatnit tím spíše v řízení o mimořádném opravném prostředku, jímž je obnova řízení.

Za dané situace považuje Ústavní soud napadená rozhodnutí za projev nezávislého rozhodování, do něhož není oprávněn zasahovat. Z uvedených důvodů mu proto nezbylo, než ústavní stížnost podle ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu odmítnout jako návrh zjevně neopodstatněný.⁶⁶

6.2.2 POVOLENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ

Povolení obnovy řízení je upraveno § 284 TrŘ:

(1) Vyhoví-li soud návrhu na povolení obnovy, zruší napadené rozhodnutí zcela nebo v části, v níž je návrh důvodný. Zruší-li, byť i jen zčásti, výrok o vině, zruší vždy zároveň celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad. Zruší také

⁶⁶ Rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 648/04

další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu.

(2) Jestliže soud povolí obnovu řízení, které skončilo pravomocným usnesením soudu o zastavení trestního stíhání včetně schválení narovnání, o postoupení věci jinému orgánu nebo o podmíněném zastavení trestního stíhání, nebo jestliže povolí v otázce viny obnovu řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem, může zároveň se zrušením rozhodnutí věc vrátit státnímu zástupci k došetření, považuje-li to za potřebné pro objasnění věci. Krajský soud, který podle § 281 odst. 3 povolil obnovu řízení, v němž v prvním stupni rozhodl okresní soud, vrátí věc vždy státnímu zástupci. Ustanovení § 191 platí i tu.

(3) Jestliže soud povolí obnovu toliko ve výroku o přiznaném nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, odkáže poškozeného při zrušení tohoto výroku na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.

Řízení o povolení obnovy řízení sestává ze zkoumání přípustnosti návrhu (aditivní řízení) a zkoumání odůvodněnosti návrhu (probatorní řízení). Soud tak nejprve zkoumá formální náležitosti návrhu na povolení obnovy, dále se musí zabývat tím, zda jsou tvrzeny trestním řádem předvídané důvody pro povolení obnovy řízení, a konečně zkoumá odůvodněnost návrhu, tj. zda jsou uváděné skutečnosti a důkazy způsobilé k tomu, aby bylo v obnoveném řízení možno dosáhnout pro obviněného příznivějšího rozhodnutí. Způsobilost nově předkládaných skutečností a důkazů změnit návrhem na povolení obnovy zpochybňované rozhodnutí je třeba hodnotit ve vztahu ke skutečnostem a důkazům, na jejichž základě soud utvořil skutková zjištění, nelze je hodnotit izolovaně. Hodnocení způsobilosti předkládaných důkazů se má však pohybovat v rovině pravděpodobnostní. Soud rozhodující o povolení obnovy řízení si nesmí atrahovat definitivní posuzování předkládaného důkazu v kontextu důkazů již provedených v původním řízení, a tím méně tento soud smí provádět *sponte sua* další dokazování,

jehož účelem by bylo učinit konečný závěr o vině či trestu pod zorným úhlem nového důkazu.⁶⁷

Rozhodnutí R 20/1966: „*V řízení o návrhu na obnovu neplatí tzv. revizní princip, takže soud z podmětu návrhu na obnovu nepřezkoumává, zda jsou splněny podmínky obnovy ohledně všech oddělitelných výroků napadeného rozhodnutí, ale zkoumá důvodnost návrhu na obnovu jen v rámci, který byl návrhem vymezen. Přeskočit rámeček návrhu na obnovu řízení a povolit obnovu řízení i ohledně výroků, u kterých obnova žádána nebyla, není možné.*“

Povolí-li soud obnovu řízení, vždy zároveň napadené rozhodnutí zruší zcela nebo v části, v níž je návrh důvodný. Bez tohoto výroku nelze v řízení o povolení obnovy pokračovat. Výjimkou ze zásady vázanosti soudu návrhem je věta druhá ustanovení § 284 odst. 1 TrŘ, která soudu ukládá povinnost, zrušil-li výrok o vině, zrušit i celý výrok o trestu, popř. další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad, a dále ustanovení § 285 TrŘ o *beneficium cohaesionis*. Též ohledně spoluobviněného nebo zúčastněné osoby se tu užije ustanovení § 284 odst. 1 TrŘ o zrušení výroku a rozhodnutí navazujících na zrušené rozhodnutí nebo jeho část.

Proti rozhodnutí o návrhu obnovy řízení je dle ustanovení § 286 odst. 3 TrŘ přípustná stížnost, která má odkladný účinek.⁶⁸

6.2.2.1 JUDIKATURA (Rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 2445/08)

Odsouzený Ing. M. Z. byl uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 trestního zákona a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu 36 měsíců. Současně mu bylo uloženo zaplatit Všeobecné zdravotní pojišťovně škodu ve výši 246.613,- Kč a poškozenému škodu ve výši 235.850,- Kč. Trestného činu se stěžovatel dopustil tím, že jako řidič osobního automobilu při jízdě bez předchozího znamení o změně směru jízdy najel ze středního jízdního pruhu do levého pruhu, aniž se předtím

⁶⁷ <http://kraken.slv.cz/II.US2445/08>

⁶⁸ Jelínek, J., a kolektiv. *Trestní právo procesní*, 1. vyd. Praha: LINDE PRAHA a.s., 2007, 456 - 457 s.

řádně přesvědčil, zda tak může bezpečně učinit, přehlédl přijíždějící motocykl, jehož řidič ve snaze vyhnout se vozidlu uhýbal najetím na travnatý dělicí pruh, kde havaroval a narazil do sloupu veřejného osvětlení a utrpěl tak vážná zranění s následným ochrnutím.

V návrhu na povolení obnovy řízení předložil stěžovatel znalecký posudek, z něhož mělo být patrné, že se skutkový děj odehrál jinak, než jak byl zjištěn v původním řízení, zejména že prokazuje podstatně vyšší rychlost motocyklu, než jak byla zjištěna soudem na základě svědeckých výpovědí poškozeného a dvou svědků. Ze znaleckého posudku mělo dále vyplynout, že výpovědi poškozeného i svědků jsou technicky nepřijatelné a že tedy sám poškozený porušil důležitou povinnost, kterou mu zákon ukládá a toto porušení je svým charakterem mnohem závažnější, než porušení, které soudy konstatovaly v případě stěžovatele. Stěžovatel má za to, že znaleckým posudkem se podařilo prokázat, že poškozený musel před nehodou jet cca dvojnásobnou rychlostí, než jakou uváděl, neboť dle závěrů znalce by v opačném případě k vozidlu stěžovatele vůbec nedojel a ke střetu by nedošlo.

Soud I. stupně návrh na povolení obnovy řízení zamítl. Soud provedl důkaz předloženým znaleckým posudkem a výslechem znalce a dospěl k závěru, že i přes předložený znalecký posudek lze konstatovat, že to byl stěžovatel, kdo v uvedené dobu na popsaném místě při jízdě motorovým vozidlem přejížděl komunikaci napříč třemi jízdními pruhy bez předchozího znamení o změně směru jízdy, aniž se řádně přesvědčil, zda tak může bezpečně učinit. Podle soudu není znalecký posudek zpracovaný na objednávku obhajoby takovým důkazem, který by mohl mít vliv na jiný závěr o vině stěžovatele.

Stížnost stěžovatele proti usnesení soudu I. stupně, ve které namítal nesprávnost rozhodnutí soudu s poukazem na skutečnosti vyplývající z nově navrženého a v řízení provedeného důkazu ve spojení s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, byla jako nedůvodná zamítnuta.

V ústavní stížnosti stěžovatel oběma rozhodnutím a především rozhodnutí soudu stížnostního vytýká, že se jeho stížností a přednesenými námitkami dostatečně nezabýval, a z jeho odůvodnění není patrné, jak se s touto stížností a s těmito námitkami vypořádal. Stěžovatel odkazuje na obsah znaleckého posudku a poukazuje na skutečnost, že znalec hodnotí výpovědi poškozeného a svědků za technicky nepřijatelné, přičemž podrobně rozvádí různé varianty celé události z

pohledu toho, jakou rychlostí se motocykl v okamžiku střetu pohyboval v návaznosti na předpokládaný okamžik jeho rozjezdu a znalec rovněž uvádí, že bylo v technických možnostech stroje dosáhnout rychlosti řádově o desítky kilometrů za hodinu vyšší (doslovně - dvojnásobnou), než jaká byla soudy přijata, s tím, že dosažení této rychlosti se s ohledem na průběh nehodového děje a jeho následky jeví jako pravděpodobné a zásadní. V této souvislosti stěžovatel namítá, že soudy obou stupňů v rozporu s provedeným dokazováním konstatovaly, že znalec hodnotí výpovědi všech zúčastněných jako technicky přijatelné. Tento závěr nevyplývá ani z obsahu zpracovaného znaleckého posudku, avšak ani z obsahu výpovědi znalce u veřejného zasedání. Jako technicky přijatelné totiž znalec hodnotil toliko výpovědi zúčastněných stran vozidla, což staví důkazní situaci do zcela jiného světla. Stěžovatel se rovněž neztotožňuje se závěrem, že porušil povinnost v silničním provozu, neboť nedal znamení o směru jízdy - tento závěr zcela zřejmě nemůže obstát, neboť i poškozený výslovně uvedl, že vozidlo, které odsouzený řídil, znamení o změně směru jízdy dalo.

Stěžovatel je přesvědčen, že pokud poukazovaly soudy na zpracování znaleckého posudku na žádost obhajoby, čímž snad nepřímou zpochybnily jeho objektivitu, pak měl být vyhotoven znalecký posudek revizní, na žádost soudu. Nestalo-li se tak, dopustily se soudy obou stupňů porušení ústavně zaručeného práva zakotveného v čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod o rovnosti účastníků řízení.

Krajské státní zastupitelství v Brně, jako vedlejší účastník řízení navrhuje odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost, neboť se domnívá, že k zásahu do ústavně zaručených práv stěžovatele nedošlo.

Ústavní soud již v minulosti konstatoval, že v řízení o povolení obnovy řízení je soudce povinen respektovat všechna základní práva pojící se obecně s řízením trestním (viz nálezy III. ÚS 95/99, N 165/16 SbNU 215, podle kterého: "Postupem soudů obou stupňů tak nebylo respektováno namítané ustanovení čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy, když toto ustanovení je nutno vztáhnout i na postup soudů rozhodujících o obnově (trestního) řízení."). V dané věci lze tedy uzavřít, že obecné soudy tím, že zamítly návrh stěžovatele na povolení obnovy řízení, aniž by se řádně vypořádaly s novými skutečnostmi (důkazy) ve prospěch stěžovatele, které vyšly najevo a mohly mít vliv na původní rozhodnutí v trestní věci stěžovatele, porušily

stěžovatelovo ústavně zaručené právo na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Ústavní soud rozhodl, že se Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 6. 2008 sp. zn. 5 To 353/2008 a usnesení Městského soudu v Brně ze dne 4. 4. 2008 sp. zn. 5 Nt 101/2008, se ruší.⁶⁹

6.3 ŘÍZENÍ PO POVOLENÍ OBNOVY

Právní úpravu řízení o povolení obnovy je upraveno § 287 TrŘ:

Vykonává-li se na obviněném trest odnětí svobody uložený mu původním rozsudkem, rozhodne soud po právní moci usnesením, jímž spolu s povolením obnovy zrušil výrok o tomto trestu, neprodleně o vazbě.

Řízení po povolení obnovy (*iudicium rescisorium*) přichází v úvahu, jen když soud alespoň částečně vyhověl návrhu na obnovu řízení, pravomocně povolil obnovu a zrušil původní napadené pravomocné rozhodnutí., které by jinak představovalo překážku pro další řízení. Byl-li návrh na obnovu pravomocně zamítnut v celém rozsahu, další řízení už nepřichází v úvahu.

Další řízení je zde vázáno na skutečnost, že usnesení, jímž byla povolena obnova řízení, nabylo právní moci.⁷⁰

Byla-li povolena obnova řízení, které skončilo usnesením státního zástupce o zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci jinému orgánu, popř. usnesením státního zástupce o podmíněném zastavení trestního stíhání, pokračuje se v přípravném řízení. Z povahy věci plyne, že se v přípravném řízení pokračuje i tam, kde trestní stíhání skončilo usnesením soudu o schválení narovnání v přípravném řízení podle § 314 TŘ. V přípravném řízení se pokračuje tam, kde skončilo. To znamená, že se dál provádí na podkladě důkazů původních s tím, že jsou tyto důkazy doplněny o ty, jež vyšly nově najevo, popř. důkazy, jimiž se prokazují nově najevo vyšlé skutečnosti. Povinností orgánů činných v přípravném řízení je však i v obnoveném řízení postupovat podle zásad vyjádřených v § 2 odst.

⁶⁹ Rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 2445/08

⁷⁰ Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. *Trestní právo procesní*, 5. vyd. Praha: ASPI, 2008, 667 s.

5 TrŘ a z vlastní iniciativy doplnit případně dokazování i nad rámec skutečností a důkazů uvedených v návrhu na obnovu řízení. Přípravné řízení pak končí způsobem uvedeným v § 166 až § 178 TrŘ, tj. podá se obžaloba nebo se trestní stíhání zastaví nebo se věc postoupí. V úvahu přicházejí samozřejmě i odklony trestního stíhání podle § 307 a § 314.

V podstatě stejně se postupuje, jestliže spolu s povolením obnovy řízení skončeného rozsudkem, trestním příkazem, usnesením soudu o zastavení trestního stíhání, popř. o schválení narovnání podle § 309 TrŘ byla věc podle § 284 odst. 2 TrŘ vrácena státnímu zástupci k došetření. Byla-li však v takovém případě povolena obnova, jen pokud jde o některý z trestných činů, za něž byl uložen úhrnný nebo souhrnný trest, soud, jenž povolil obnovu, po právní moci tohoto rozhodnutí takovou věc vyloučí a ve veřejném zasedání stanoví rozsudkem přiměřený trest za zbývající trestné činy. Ohledně trestného činu, jehož se obnova týká, se bude pokračovat v přípravném řízení.

V ostatních případech pokračuje soud, který obnovu povolil, v prvním stupni v řízení na podkladě původní obžaloby. Věc se dostává do stádia obdobného, jako když odvolací soud zrušil rozsudek prvního stupně a věc mu vrátil k novému projednání a rozhodnutí. Jestliže byl na obviněném vykonán trest odnětí svobody uložený původním rozsudkem, rozhodne soud po pravomocném povolení obnovy řízení neprodleně o vazbě.

Byla-li povolena obnova řízení jen ve prospěch obviněného, platí pro další řízení zákaz *reformationis in peius*. Tento zákaz byl u obnovy řízení jako jediného opravného prostředku trestního řízení ponechán v původní podobě omezující se jen na výrok o trestu. Znamená, že v novém, obnoveném řízení lze i v případě, že obnova řízení byla povolena jen v jeho prospěch, obviněného uznat vinným i těžším trestným činem, nelze mu však uložit přísnější trest. Tento zákaz platí jak pro rozhodování soudu, který rozhoduje v obnoveném řízení, tak i pro případná další stádia trestního stíhání, která mohou po povolení obnovy následovat, a to do právní moci nového rozsudku. Zákaz reformace in peius platí i v případě, kdy je ukládán souhrnný trest k trestu stanovenému soudem, který povolil obnovu podle § 288 odst. 3 TrŘ.

Dalšími důvody povolení obnovy řízení je jen ve prospěch obviněného jsou nepřipustnost zastavení trestního stíhání pro úmrtí obviněného a nepřipustnost

započtení doby od právní moci původního rozsudku do právní moci usnesení povolujícího obnovu do promlčecí doby.

Jestliže v obnoveném řízení byl obviněný zproštěn obžaloby nebo bylo trestní stíhání proti němu zastaveno, má nárok na náhradu škody, stejně jako ten, kdo v obnoveném řízení byl odsouzen k mírnějšímu trestu, než který byl na něm vykonán na základě původního rozsudku nebo trestního příkazu.⁷¹

7. POROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU

Pro porovnání naší úpravy obnovy řízení jsem si vybral slovenskou právní úpravu mimořádných opravných prostředků, zaměřenou především na obnovu řízení. Slovenskou právní úpravu jsem si zvolil nejen z důvodu příznivější

⁷¹ Jelínek, J., Drašík, A., Hasch, K., Nováková, J., Nováková, Š., Sovák, Z., Ševčík, V. *Trestní právo procesní*, 3. vyd. Praha: EUROFLEX BOHEMIA, 2003, 524 s.

dostupnosti literatury k danému tématu, ale především proto, že mě velice zajímalo, jakým způsobem mají mimořádné opravné prostředky upraveny v současné době na Slovensku, tedy ve státě, se kterým jsme až do roku 1993 tvořili jeden celek.

Na první pohled se naše právní řády upravující mimořádné opravné prostředky až tak neliší. Slovenský trestný řád, zákon č. 301/2005, obsahuje rovněž tři typy mimořádných opravných prostředků jako je to v případě české úpravy. Slovenskými mimořádnými opravnými prostředky jsou: zrušení pravomocného rozhodnutí v přípravném řízení, dovolání a obnova řízení. O jednotlivých mimořádných opravných prostředcích se rozepíši níže.

Za zmínku jistě stojí i fakt, že na Slovensku donedávna obsahoval trestní řád ještě jeden speciální institut obnovy řízení a to tzv. mimořádné dovolání, kterým disponoval ministr spravedlnosti a generální prokurátor. Mimořádné dovolání směřovalo proti rozhodnutí dovolacího soudu, jelikož důvody pro jeho podání se částečně kryly s dovolacími důvody.

7.1 ZRUŠENÍ PRAVOMOCNÉHO ROZHODNUTÍ V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ

Zrušení pravomocného rozhodnutí v přípravném řízení generálním prokurátorem, je jedním z mimořádných opravných prostředků na Slovensku. Generálního prokurátora bychom mohli přirovnat k českému nejvyššímu státnímu zástupci.

Generální prokurátor může do tří měsíců od nabytí právní moci zrušit rozhodnutí státního zástupce, nebo policejního orgánu, v případě, že takovým rozhodnutím nebo v řízení jemu předcházejícím byl porušen zákon, a bylo tak podstatně pochybeno a mohlo tím být ovlivněno rozhodnutí ve věci.

Generální prokurátor vydává usnesení stanovující, že napadeným rozhodnutím byl porušen zákon, zruší rozhodnutí, nebo jeho část, popřípadě i předcházející řízení, a buď přikáže věc orgánu, o jehož rozhodnutí jde, aby znovu konal řízení ve věci a rozhodl, nebo sám rozhodne ve věci. Jestliže generální

prokurátor rozhodnutí nezruší, může věc vrátit k novému prošetření s tím, aby příslušný orgán doplnil výrok nebo jeho část.

Tento opravný prostředek se snaží napravit nezákonné rozhodnutí v rámci struktury orgánů činných v přípravném řízení a nahradit tak zrušenou stížnost pro porušení zákona.⁷²

7.2 DOVOLÁNÍ

Dovolání je v pořadí druhým opravným prostředkem na Slovensku. Tento mimořádný institut je možné uplatnit pouze proti pravomocnému rozhodnutí soudu. Zde se setkáváme se zásadní odlišností oproti české právní úpravě, na Slovensku je možné podat dovolání nejen proti rozhodnutí soudu druhého stupně, ale tak proti rozhodnutí soudu prvního stupně.

Oprávněnými osobami pro podání dovolání jsou obviněný, ministr spravedlnosti, generální prokurátor a s výslovným písemným souhlasem obviněného i jeho příbuzný v přímém pokolení, sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel nebo druh.

V případě, že je obviněný mladistvý, nebo je osobou zbavenou způsobilosti k právním úkonům či je jen tato omezena, mohou též její zákonný zástupce nebo obhájce podat i proti její vůli dovolání. Poškozený není oprávněný podat dovolání.⁷³

Lhůta k podání dovolání je stanovena zákonem na tři měsíce a podává se u soudu prvního stupně. O dovolení rozhoduje Nejvyšší soud se sídlem v Bratislavě.

7.3 OBNOVA ŘÍZENÍ

Třetím mimořádným opravným prostředkem na Slovensku je obnova řízení, která je upravena v § 393 a následujících STŘ. Obnova řízení je mimořádný opravný prostředek, kterým lze za podmínek stanovených v zákoně dosáhnout

⁷² Ivor, J., a kolektiv. *Trestné právo procesné*, 1. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2006, 753 s., ISBN 80-878-11-X

⁷³ Sekvard, O. *Mimořádné opravné prostředky ve slovenském trestním řízení*. *Trestněprávní revue*, Praha: C. H. Beck, 2006, č. 11, 324-336 s., ISSN 1213-5313

nápravy ve věci, ve které nebyl skutkový stav v původním řízení zjištěn úplně nebo správně.

7.3.1 POVOLENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ

Dle této úpravy se obnova řízení povoluje, skončilo-li trestní stíhání vedené proti určité osobě pravomocným rozsudkem, pravomocným trestním příkazem nebo pravomocným usnesením, lze v trestním stíhání téže osoby pro týž skutek pokračovat, jen byla-li povolena obnova řízení. Obnova řízení se povoluje dle § 394 STŘ pouze vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině anebo vzhledem k nimž by původně uložený trest byl ve zřejmém nepoměru k závažnosti činu nebo k poměrům pachatele nebo uložený druh trestu by byl ve zřejmém rozporu s účelem trestu, nebo vzhledem k nimž by upuštění od potrestání nebo upuštění od uložení souhrnného trestu bylo ve zřejmém nepoměru k závažnosti činu nebo k poměrům pachatele, nebo by bylo v zřejmém rozporu s účelem trestu.

Obnova řízení se povolí též tehdy, bude-li pravomocným rozsudkem zjištěno, že policejní orgán nebo prokurátor, soudce nebo přísedící v původním řízení spáchal porušením povinnosti trestný čin.

Obnova řízení může být rovněž povolena za předpokladu, kdy rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, podle něhož byla rozhodnutím prokurátora nebo soudu Slovenské republiky nebo v řízení, které mu předcházelo, porušena základní lidská práva nebo svobody obviněného, pokud nepříznivé důsledky tohoto rozhodnutí nelze napravit jinak.

7.3.2 SUBJEKTY OPRÁVNĚNÉ PODAT NÁVRH NA OBNOVU ŘÍZENÍ

Návrh na povolení obnovy řízení ve prospěch obviněného může podat kromě obviněného též osoby, které by mohly podat v jeho prospěch odvolání. Jestliže by tak mohly učinit i proti vůli obviněného, mohou proti jeho vůli podat i návrh na povolení obnovy řízení. Takový návrh mohou učinit i po smrti obviněného.

Návrh na povolení obnovy řízení v neprospěch obviněného může být podán pouze prokurátorem. Dle § 395 STŘ je vyloučeno řízení v neprospěch obviněného, pokud trestnost činu zanikla, na trest se vztahuje amnestie prezidenta Slovenské republiky nebo pokud obviněný zemřel.

Podání návrhu na obnovu řízení se podává u soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni, jenž je zároveň příslušný k rozhodnutí o povolení obnovy, ale na rozdíl od české právní úpravy zde platí, že pokud skončilo řízení pravomocným rozhodnutím soudu, rozhoduje o povolení obnovy jiný samosoudce či jiný senát soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni.⁷⁴

7.3.3 ŘÍZENÍ O NÁVRHU NA POVOLENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ

Dle § 398 STŘ je-li pro rozhodnutí o návrhu na povolení obnovy k prověření jeho důvodnosti třeba některou okolnost předem objasnit, provede potřebné šetření předseda senátu nebo na jeho žádost některý jiný orgán činný v trestním řízení.

Byl-li podán návrh na povolení obnovy řízení ve prospěch obviněného, může soud vzhledem k povaze skutečností a důkazů, jež nově vyšly najevo, odložit nebo přerušit výkon trestu pravomocně uloženého v původním řízení.

O návrhu na povolení obnovy řízení rozhoduje soud ve veřejném zasedání. Proti usnesení o návrhu na povolení obnovy řízení je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

Na rozdíl od českého trestního řádu, nezná slovenská právní úprava časové omezení, do kdy má být podán návrh v neprospěch obviněného uplynutím lhůty v délce jedné poloviny promlčecí doby trestného činu, o kterém se vede trestní stíhání.

7.3.3.1 SOUD NÁVRH NA POVOLENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ ODMÍTNE

Dle § 399 STŘ soud návrh na povolení obnovy řízení odmítne, jestliže byl podán osobou neoprávněnou, směřuje jen proti rozhodnutí nebo výroku, stran něhož obnova řízení není přípustná, je-li obnova vyloučena podle § 395 STŘ. Soud

⁷⁴ Ivor, J., a kolektiv. *Trestné právo procesné*, 1. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2006, 753 s., ISBN 80-878-11-X

návrh na povolení obnovy řízení rovněž zamítne, neshledá-li podmínky obnovy řízení.

7.3.3.2 SOUD NÁVRHU NA POVOLENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ VYHOVÍ

Vyhoví-li soud návrhu na povolení obnovy řízení, zruší napadené rozhodnutí zcela nebo v části, v níž je návrh důvodný. Zruší-li byť i jen zčásti výrok o vině, zruší vždy zároveň celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad. Zruší také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu.

7.3.4 ŘÍZENÍ PO POVOLENÍ OBNOVY ŘÍZENÍ

Vykonává-li obviněný trest odnětí svobody uložený mu původním rozsudkem, rozhodne soud po nabytí právní moci usnesení, jímž spolu s povolením obnovy zrušil výrok o tomto trestu, neprodleně o vazbě.

Byla-li pravomocně povolena obnova řízení, které skončilo pravomocným usnesením prokurátora o zastavení trestního stíhání, podmíněném zastavení trestního stíhání nebo o podmíněném zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného, pokračuje se v přípravném řízení.

V ostatních případech pokračuje soud po pravomocném povolení obnovy řízení v řízení na podkladě původní obžaloby, jestliže nebylo vysloveno, že se věc vrací prokurátorovi do přípravného řízení. Jestliže soud zrušil pravomocný rozsudek, který byl vyhlášen na základě řízení o dohodě o vině a trestu, vždy vrátí věc prokurátorovi do přípravného řízení.

Byla-li povolena obnova řízení a jde o některý z trestných činů, za které byl pravomocně uložen úhrnný nebo souhrnný trest, a soud vrátil věc prokurátorovi do přípravného řízení, určí po nabytí právní moci usnesení povolujícího obnovu řízení ve veřejném zasedání rozsudkem přiměřený trest za zbývající trestné činy.

Byla-li povolena obnova řízení jen ve prospěch obviněného, a) doba od právní moci původního rozsudku do právní moci usnesení povolujícího obnovu se do promlčecí doby nezapočítává, b) nesmí mu být novým rozsudkem uložen trest

přísnější, než jaký mu byl uložen původním rozsudkem, c) nepřekáží jeho smrt provedení dalšího řízení a trestní stíhání nelze zastavit proto, že obviněný zemřel.

7.3.5 JUDIKATURA (2 Tost 19/2012)

Ze slovenské judikatury jsem si vybral tento případ sp. zn. 2 Tost 19/2012, který rozhodoval Nejvyšší soud Slovenské republiky v Bratislavě.

Jedná se o stížnost odsouzeného O. L., který byl uznán vinným krajským soudem v Bratislavě za pokračující trestnou činnost padělání a pozměňování peněz, které se dopustil v letech 1991 a 1993.

Odsouzený O. L. podal následně návrh na obnovu řízení s tím, že celá věc byla vůči němu vykonstruovaná, byl křivě obviněn zejména svědkem NY, který na křivou výpověď namluvil i dalších svědků a to YG a ZH, kteří pak vypovídali v jeho neprospěch. Dále tvrdil, že neměl žádné falešné peníze a tyto mu (NY) 30. března 1992 v jeho bytě nevrátil, neboť v této době se nacházel u své spolužačky TB v T. na oslavě narozením jejího manžela (LB). Jako nový důkaz, kterým by byly vyvráceny všechny jeho obvinění ze spáchaného skutku, navrhl provést výslech svědka MUDr. V., ošetřujícího lékaře svědka NY, kterým měl být tento svědek (NY) uznán za "blázna".

Kromě toho navrhl vyslechnout i vyšetřovatele YC na postup ve vyšetřování od roku 1993 a na zodpovězení otázky, proč bylo zahájeno trestní stíhání až v roce 1993, když ke skutku mělo dojít v roce 1991.

Krajský soud prověřil opodstatněnost podaného návrhu, přičemž se zaměřil na okolnosti, které bylo třeba objasnit a v tomto směru i vykonal potřebné šetření. Z odůvodnění jeho rozhodnutí vyplývá, že nebyly splněny podmínky pro povolení obnovy řízení, protože nevyšly najevo skutečnosti a důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině.

Proti tomuto usnesení podal odsouzený OL hned po jeho vyhlášení na veřejném zasedání stížnost.

Nejvyšší soud Slovenské republiky prozkoumal správnost výroku napadeného usnesení, proti němuž stěžovatel podal stížnost, jakož i řízení tomuto výroku předchozí a zjistil, že stížnost odsouzeného OL není opodstatněná.⁷⁵

8. ÚVAHY DE LEGE FERENDA

I přes to, že současný trestní řád, tedy zákon č. 141/1961 Sb., prošel v době porevoluční mnohými novelizacemi, které tento právní předpis upravily od dob

⁷⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu 2 Tost 19/2012

minulých k současným, určitě by si zasloužil po vzoru, dle mého velmi povedeného trestního zákoníku kompletní přepracování. Přijde mi poměrně zbytečné, abychom lpěli na zachování zákona, který je takřka pětapadesát let starý, i přesto, že prošel více jak sedmdesáti novelizacemi.

Osobně si myslím, že by současné právní úpravě obnovy řízení je několik sporných bodů, které by bylo třeba upravit vhodněji a přesněji. Díky vyhledávání podkladů pro svou diplomovou práci jsem došel k závěru, že to není pouze můj názor, ale např. i komise vedené prof. Pavlem Šámalem.

Konkrétně narážím již na samotné podání návrhu na povolení obnovy řízení. Přijde mi skutečně zvláštní, že o onom návrhu na povolení obnovy řízení rozhoduje stejný senát, který v dané věci již rozhodl. V úvodu jsem zmiňoval Senecův výrok „*Errāre hūmānum est*“ neboli mýlit se je lidské. Obávám se, že v případě, kdy o dané věci rozhoduje stejný senát, stejní lidé, existuje reálná možnost, že se jednoduše zmýlí jako prve. Rozhodně zde nechci polemizovat nad profesionalitou a objektivností soudců, ale nejsem si zcela jist, zda se dokáží plně odpoutat od původního rozhodnutí a nenechávat se jím tak ovlivňovat.

Komise vedená Prof. Pavlem Šámalem vydalo své stanovisko, dle kterého doporučují, aby samotné rozhodování o obnově řízení (tzv. řízení obnovovací – *judicium rescidens*) bylo přesunuto na odvolací soudy, anebo při zachování příslušnosti soudu prvního stupně bylo alespoň zavedeno rozhodování jiným soudcem soudu prvního stupně, aby tak bylo vyloučeno, že o obnově řízení bylo rozhodováno soudci, kteří se podíleli na rozhodnutí, proti kterému směřuje návrh na obnovu řízení. S tímto stanoviskem souhlasila i bývalá ministryně spravedlnosti Helena Válková (ANO) která k tomu dodala: „*U jiného soudu, který by znovu skutečnosti zhodnotil, samozřejmě za předpokladu, že se objeví něco nového, je větší záruka, že se na věc po seznámení podívá novými očima včetně zhodnocení, zda opravdu jde o novou skutečnost, či nikoli. Má lepší výchozí pozici, není ničím z minulosti ovlivněn. Nebo chcete-li zatížen*“.⁷⁶

Další sporným bodem z mého pohledu, je aplikace zákazu *reformationis in peius*, tedy zákaz rozhodnutí k horšímu, který je u obnovy řízení upraven jen ve vztahu k výroku o trestu. Nejvyšší soud zastává takové stanovisko, že: „*Zákaz*

⁷⁶ <https://www.pmscr.cz/aktuality/o-povoleni-obnovy-rizeni-by-nemel-rozhodovat-puvodni-soudce>

reformationis in peius však není možno chápat tak, že z podnětu odvolání podaného výlučně ve prospěch obviněného, nelze doplnit popis rozhodných skutkových zjištění ve výroku o vině v napadeném rozhodnutí o skutkové okolnosti charakterizující určité znaky skutkové podstaty trestného činu, a to o takové okolnosti, které dosud nebyly v tzv. skutkové větě výroku o vině dostatečně vyjádřeny a popř. nejsou ani rozvedeny v odůvodnění napadeného rozhodnutí. Tedy pokud použitá právní kvalifikace přichází v úvahu, avšak popis skutkových okolností, které ji odůvodňují, není dostatečně výstižný a přesný, nic nebrání v jeho doplnění a upřesnění tak, aby všechny zákonné znaky trestného činu, jímž byl obviněný uznán vinným, popsany skutek náležitě vyjadřoval. Takovéto doplnění rozhodných skutkových zjištění totiž samo o sobě nijak nezhoršuje postavení obviněného, pokud se tím nemění rozsah ani závažnost trestné činnosti, jejímž spácháním byl uznán vinným, nezpřísnuje právní kvalifikace ani uložený trest apod. (k těmto otázkám viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2005, sp. zn. 11 Tdo 1158/2005). K postupu Nejvyššího soudu je rovněž třeba připomenout, že také ten rozhodoval na podkladě opravného prostředku – dovolání – podaném jen obviněnými a platí tedy pro další řízení po zrušení napadeného rozhodnutí zákaz *reformationis in peius* (§ 265s odst. 2 tr. ř.). Pro vázanost tímto zákazem v dalším řízení po rozhodnutí o dovolání platí to, co již bylo uvedeno k vázanosti tímto zákazem odvolacího soudu v řízení o odvolání.⁷⁷

Díky tomu však hrozí obviněnému, že nové rozhodnutí pro něho bude méně příznivé a to i v situaci, kdy bylo řízení obnoveno v jeho prospěch. Pro řízení v neprospěch obviněného, zde máme státní zastupitelství, které může v dané lhůtě takovou obnovu řízení žádat.

Zásada zákazu *reformationis in peius* sice neplatí v trestním řízení při zrušení trestního příkazu, Ústavní soud však konkretizuje v rozhodnutí sp. zn. II. US 213/200 tak, že uložení přísnějšího trestu nemůže být založeno na libovůli soudu, ale musí odpovídat zjištěným skutečnostem

V poslední řadě si myslím, že by bylo vhodné upravit samotnou hierarchii mimořádných opravných prostředků, aby se tím předcházelo spekulacím, jaký mimořádný opravný prostředek má přednost před ostatními.

⁷⁷ https://cs.wikipedia.org/wiki/Reformatio_in_peius

9. ZÁVĚR

Obnova řízení, jakožto institut mimořádných opravných prostředků, zaujímá v našem trestním řádu důležité místo. Její mimořádnost spočívá v tom, že směřuje proti pravomocnému rozhodnutí soudu.

Při zpracování své práce jsem dospěl k závěru, že obnova řízení, jakožto mimořádný opravný prostředek, je poměrně bezvadný institut, který nemá dle mého

významnější chyby. Nedostatky nebo spíše podměty k zamyšlení, které shledávám u obnovy řízení, jsou obsaženy v mé úvaze *de lege ferenda*. Konkrétně se jedná o samotný návrh na obnovu řízení, myslím si, že by stálo za to zamyslet se nad možnou úpravou tohoto postupu. Minimálně bychom se mohli inspirovat slovenskou úpravou, která zaručuje, že o návrhu na povolení obnovy řízení rozhoduje jiný soudce či jiný senát soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni.

Dále jsem porovnával mimořádné opravné prostředky České republiky s mimořádnými opravnými prostředky Slovenské republiky. Bylo velice zajímavé pozorovat, jakým směrem se ani ne po pětadvaceti letech samostatnosti vydaly a s lítostí musím konstatovat, že mi připadá slovenská úprava o něco dokonalejší nebo spíše propracovanější. Jsem toho názoru, že je to zapůsobeno tím, že slovenský trestní řád byl kompletně přepracován, kdežto ten náš prochází pouze novelizacemi. Myslím si, že bychom se mohli po vzoru Slovenska inspirovat a rovněž náš takřka pětapadesát let starý zákon kompletně přepracovat.

SEZNAM ZKRATEK

TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TrŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
ZSVM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

POUŽITÁ LITERATURA

Učebnice a komentáře

- Císařová, D., Fenyk, J., Gřivna, T. *Trestní právo procesní, 5. vydání.* Praha: ASPI, 2008, 660 s., ISBN 978-80-7357-348-5
- Císařová, Fenyk a kolektiv. *Trestní právo procesní. 4. aktualizované vydání.* Praha : Linde Praha a.s., 2006, ISBN 80-7357-348-5

- Husár, E. *Odvolanie v Československom socialistickom trestnom práve procesním*. Bratislava : SAV, 1961
- Ivor, J., a kolektiv. *Trestné právo procesné, 1. vyd.* Bratislava: IURA EDITION, 2006, ISBN 80-878-11-X
- Jelínek a kolektiv. *Trestní právo procesní. 3. vydání.* Praha : EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2003, ISBN 80-86432-58-0
- Jelínek, J., a kolektiv. *Trestní právo procesní, 1. vyd.* Praha: LINDE PRAHA a.s., 2007, ISBN 80-7201-641-5
- Jelínek J, Říha J, Sovák Z. *Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání.* Praha : Leges 2015. ISBN 978-80-7502-066-6
- Malý, K. *K historickému vývoji nápravy vadných rozhodnutí v našem právu. Problém dějin a teorie státu a práva.* Praha : Univerzita Karlova, 1982
- Musil, Kratochvíl, Šámal a kolektiv. *Trestní právo procesní. 2. přepracované vydání.* Praha : C.H.BECK, 1999, ISBN: 978-80-7400-496-4
- Púry F, Šámal P, Urbánek J. *Vzory podání a rozhodnutí v trestních věcech. 2. přepracované vydání.* Praha : Linde a.s. 2005, ISBN 80-7201-521-4
- Sekvard, O. *Mimořádné opravné prostředky ve slovenském trestním řízení. Trestněprávní revue.* Praha: C. H. Beck, 2006, č. 11, 324-336 s., ISBN 1213-5313
- Šámal P. a kolektiv. *Trestní řád. Komentář – díl II. 6. vydání.* Praha : C. H. BECK, 2008, ISBN 978-80-7400-043-0
- Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F. *Trestní řád: Komentář II. díl, 4. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2002, ISBN 80-7179-6634-4

Rozhodnutí soudů

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu 2 Tost 19/2012
- Rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 2445/08
- Rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 648/04
- Rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 2445/08
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu 2 Tost 19/2012

Internetové zdroje

- <http://kraken.slv.cz/II.US2445/08>
- <http://pravo4u.cz/judikatura/ustavni-soud/II-us-2445-08/>
- <http://pravo4u.cz/judikatura/ustavni-soud/II-us-2445-08/>
- <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=212&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>
- <http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=212&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>
- <http://www.urezku.cz/zajimavosti.html>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Reformatio_in_peius
- <https://www.pmscr.cz/aktuality/o-povoleni-obnovy-rizeni-by-nemel-rozhodovat-puvodni-soudce>
- <http://kraken.slv.cz/II.US2445/08>
- <https://www.pmscr.cz/aktuality/o-povoleni-obnovy-rizeni-by-nemel-rozhodovat-puvodni-soudce>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Reformatio_in_peius
- www.justice.cz
- www.cak.cz

- www.nsoud.cz
- Systém ASPI

PŘÍLOHY

**VZOR č. 1⁷⁸: Návrh odsouzeného na povolení obnovy řízení
v otázce viny (§ 278 tr. řádu)**

⁷⁸ Jelínek J, Říha J, Sovák Z. *Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání.* Praha : Leges 2015. s 548 - 550

Okresnímu soudu v Litoměřicích

ke sp. zn. 1 T 77/2014

Odsouzený: **Josef Landa**, technik, trvale bytem Litoměřice, Hanácká č. 1,

zastoupen obhájcem: JUDr. Jadranem Machem, advokátem Advokátní kanceláře
Jadran Mach, Litoměřice, Severní 12:

Návrh na povolení obnovy řízení v trestní věci projednávané Okresním soudem v Litoměřicích pod sp. zn. 1 T 77/2014

Rozsudek Okresního soudu v Litoměřicích z 18. 8. 2014, sp. zn. 1 T 77/2014, byl obviněný Josef Landa uznán vinným zvláště závažným zločinem znásilnění podle § 185 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání dvou a půl roku, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Uvedeného trestného činu se obviněný Josef Landa dopustil podle zjištění okresního soudu tím, že dne 18. 4. 2014 ve večerních hodinách v parku Svobody v Litoměřicích opakovaně vykonal za použití fyzického násilí pohlavní styk s poškozenou Anežkou Holou, dříve Landovou, když překonal její intenzivní obranu a nedbal jejího volání o pomoc. Odvolání obviněného a státního zástupce Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením z 18. 10. 2014, sp. zn. 2 To 222/2014, jako nedůvodná podle § 256 tr. řádu zamítl. Uložený nepodmíněný trest odnětí svobody obviněný v současné době vykonává.

Skutkové i právní závěry nalézacího soudu byly založeny na především na výpovědi poškozené Anežky Holé, že s obviněným měla v parku Svobody domluvenou schůzku, na které se měli dohodnout na majetkovém vypořádání po nedávném rozvodu jejich manželství. Po příchodu obviněného na domluvené místo usedli na lavičku v zahradním altánu, nějakou dobu se dohadovali o majetkovém vypořádání, potom se však podle slov poškozené počal obviněný nevybíravým způsobem domáhat pohlavního styku, nereagoval na slovní nesouhlas, násilím překonal i její intenzivní obranu a dvakrát s ní uskutečnil soulož. Dopisem z 10. 11. 2014, adresovaným obviněnému, však Anežka Holá výslovně označila svá tvrzení

za nepravdivá a logicky vysvětlila důvod, proč v trestním řízení opakovaně vypovídala proti svému bývalému manželovi, obviněnému Josefu Landovi, nepravdivě – tím, že svému bývalému manželovi nemohla odpustit jeho odchod ze společné domácnosti, vyvolaný známostí s mladší kolegyní. Pravdivost změněného stanoviska poškozené by údajně mohla potvrdit i její matka Zuzana Holá, nar. 17. 3. 1948, bytem Litoměřice, Pěnkavova 2345/14, a sestra Petra Součková, nar. 13. 11. 1972, bytem Litoměřice, Vrabčova 666/43. Oběma se pisatelka údajně krátce po podaném trestním oznámení svěřila s tím, jak ji nepravdivé obvinění bývalého manžela z údajného znásilnění mrzí.

Za tohoto stavu věci je obviněný Josef Landa přesvědčen o tom, že takto vyšly najevo skutečnosti a případné důkazy, okresnímu i krajskému soudu dříve neznámé, které by mohly už samy o sobě a dále i ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině, resp. nevině obviněného.

Obviněný Josef Landa, proto navrhuje, aby okresní soud po provedeném řízení, doplněným popř. procesním postupem podle § 282 odst 1, odst. 2 tr. řádu, ve smyslu § 284 odst. 1 tr. řádu obnovu řízení ve prospěch obviněného Josefa Landy povolil, v celém rozsahu zrušil jako odsuzující rozsudek soudu prvního stupně, tak usnesení soudu odvolacího, a aby současně zrušil všechna další obsahově navazující rozhodnutí, pokud by vzhledem ke změně, k níž by zrušením došlo, pozbyla podkladu.

Zároveň obviněný Josef Landa žádá okresní soud, aby podle § 282 odst. 3 tr. řádu vzhledem k povaze skutečností a důkazů, jež nově vyšly najevo, přerušil výkon trestu odnětí svobody, pravomocně uloženého v původním řízení.

Přílohy:

- Plná moc
- Ověřená fotokopie dopisu poškozené Anežky Holé z 20. 11. 2014

V Litoměřicích 21. 11. 2014

VZOR č. 2⁷⁹: Návrh odsouzeného na povolení obnovy řízení v otázce viny (§ 278 odst. 1 a § 280 odst. 3 tr. řádu)

Okresnímu soudu v Příbrami

ke sp. zn. 3 T 198/93

Odsouzený Jiří Rychlík, nar. 3. 5. 1962 v Příbrami, dělník, bytem Příbram, Žižkova č. 25, tímto podává **návrh na povolení obnovy řízení** v trestní věci vedené u Okresního soudu v Příbrami pod sp. zn. 3 T 198/93, který odůvodňuje takto:

Rozsudek Okresního soudu v Příbrami ze dne 12. 11. 1993 č. j. 3 T 198/93-125 jsem byl uznán vinným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a) tr. zák. a byl mi za to uložen trest odnětí svobody v trvání jednoho roku, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu dvou let, a dále peněžitý trest ve výši 3.000,- Kč s náhradním trestem odnětí svobody na jeden měsíc.

Podle zjištění soudu jsem se dopustil uvedeného trestného činu tím, že dne 15. 7. 1993 kolem 21:00 hod. v obci Dubenec, okres Příbram, jsem před místním hostincem odcizil ke škodě Jaroslava Kouřila, nar. 13. 7. 1969, bytem tamtéž, jeho horské kolo zn. AUTHOR v hodnotě 9.500,- Kč. Tímto trestným činem jsem byl uznán vinným na podkladě výpovědi dvou svědků, kteří mne viděli odjíždět od hostince na kole. U hlavního líčení jsem doznal, že jsem skutečně na kole odjížděl, ale bylo to jen z toho důvodu, abych zajel ke své nemocné babičce Marii Duškové a zjistil její zdravotní stav, poněvadž jsem se v hostinci dozvěděl, že se jí přitížilo a chtěl jsem co nejrychleji zjistit, o co se jedná. Proto jsem se místních lidí v hostinci dotazoval, zda jim je známo, komu kolo patří, abych si ho mohl půjčit. Protože

⁷⁹ Púry F, Šámal P, Urbánek J. Vzory podání a rozhodnutí v trestních věcech. 2. přepracované vydání. Praha : Linde a.s. 2005. s. 520 - 521.

nikdo z dotazovaných majitele kola neznal, odjel jsem na něm ke své babičce a u jejího domku jsem kolo odložil. Když jsem se po zjištění stavu chtěl na kole vrátit zpět do hostince, zjistil jsem, že kolo někdo odcizil. Proto jsem přišel k hostinci pěšky, abych situaci vysvětlil, a zde svědci ukázali na mne jako na toho, kdo kolo odcizil majiteli, který je mezitím začal hledat. Soud však této výpovědi neuvěřil.

Nyní mi majitel kola oznámil, že jej objevil přebarvené, avšak jednoznačně identifikovatelné podle výrobního čísla, a to u pana Vomáčky, bytem v Dubenci č. 83, okres Příbram, o čemž učinil trestní oznámení u příslušného oddělení Policie České republiky.

Z uvedeného je tedy zřejmé, že jsou zde nové skutečnosti a důkazy, soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě či ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině. Proto jsou podle mého názoru splněny podmínky obnovy řízení. Vzhledem k tomu navrhuji, aby Okresní soud v Příbrami povolil obnovu řízení, které skončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem tohoto soudu ze dne 12. 11. 1993 č. j. T 198/93-125, a v důsledku toho pak zrušil napadený rozsudek ve výroku o vině, trestu i náhradě škody.

V Příbrami dne 12. května 1994

Jiří Rychlík

VZOR č. 3⁸⁰: Návrh odsouzeného na povolení obnovy řízení v otázce trestu (§ 278 odst. 1 a § 280 odst. 3 tr. řádu)

Okresnímu soudu v Kolíně

ke sp. zn. 1 T 75/97

Odsouzený Marek Silný, nar. 23. 5. 1971 v Kutné Hoře, zootechnik, bytem Kolín II, Smetanova č. 253, tímto podává **návrh na povolení obnovy řízení**, které

⁸⁰ Púry F, Šámal P, Urbánek J. Vzory podání a rozhodnutí v trestních věcech. 2. přepracované vydání. Praha : Linde a.s. 2005. s. 525 - 526.

bylo pravomocně skončeno rozsudkem Okresního soudu v Kolíně ze dne 20. 3. 1997 č. j. 1 T 75/97-145 ve spojení s usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 14. 5. 1997 č.j. 3 To 252/97-154.

Citovaným rozsudkem jsem byl uznán vinným trestným činem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. d) tr. zák., za který mi byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 8 měsíců se zařazením k jeho výkonu do věznice s dozorem a trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na 4 roky. Mé odvolání proti tomuto výroku o trestu bylo výše uvedeným usnesením odvolacího soudu zamítnuto jako nedůvodné.

Soudy obou stupňů odůvodnily nutnost uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody skutečností, že jsem se předmětného skutku dopustil poté, co jsem již byl jednou pravomocně odsouzen pro tentýž trestný čin rozsudkem Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 27. 1. 1996 č. j. 1 T 15/96-87 ve spojení s usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 13. 3. 1996 č. j. 2 To 121/96-95.

Z podmětu stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti v můj prospěch byl však rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 9. 1998 sp. zn. 5 Tz 128/98 zrušen v celém rozsahu rozsudek Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 27. 1. 1996 č. j. 1 T 15/96-87 ve spojení s usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 13. 3. 1996 č. j. 2 To 121/96-95 a věc byla vrácena k novému projednání a rozhodnutí Okresnímu soudu v Kutné Hoře. Tento soud mne pak svým rozsudkem ze dne 12. 11. 1998 č. j. 1 T 15/96-110 podle § 226 písm. c) tr. řádu zprostil obžaloby. Rozsudek nabyl právní moci dne 18. 12. 1988.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem nelze na mne hledět jako na osobu, která již spáchala dřívější trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky, jehož se týkal zrušený rozsudek Okresního soudu v Kutné Hoře, Tím odpadla i přitěžující okolnost spočívající v recidivě, o niž okresní soud v Kolíně i Krajský soud v Praze především opíraly argumentaci o nutnosti uložit mi nepodmíněný trest odnětí svobody. Jiné skutečnosti charakterizující mou osobu ani spáchaný čin podle mého názoru i podle závěru napadených rozhodnutí neodůvodňovaly uložení takto přísného trestu.

Domnívám se tedy, že vyšla najevo nová skutečnost, pro kterou ve spojení se skutečnostmi a důkazy dříve známými lze mít za to, nepodmíněný trest odnětí

svobody, který mi byl uložen, je ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost i k mým osobním poměrům. Proto **navrhuji**, aby soud vydal usnesení, jímž se povoluje obnova řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Kolíně ze dne 20. 3. 1997 č. j. 1 T 75/97-145 ve spojení s usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 14. 5. 1997 č. j. 3 To 252/97-154, aby napadená rozhodnutí ve výroku o trestu odnětí svobody a trestu zákazu činnosti zrušil a zrušil též další rozhodnutí na zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením dojde, pozbývají podkladu.

V Kolíně 15. listopadu 1998

Marek Silný

RESUMÉ

In my thesis, I would like to focus on the Institute extraordinary appeal retrial in criminal law. This institution is regulated by Act No. 141/1961 Coll. in the Code of Criminal Procedure. His genius lies in the fact that it served an appeal after final contested decision, which is not standard, and therefore with this institute encountered very rarely.

In The first part describes a system of extraordinary appeals in criminal law in the Czech Republic. I would also like to mention the principles and rules that govern criminal proceedings, including a retrial. After a closer focus on the actual retrial, namely legislation, theory and practice.

Next, compare the Slovak legislation extraordinary remedies, including recovery management with Czech legislation. Slovak legislation I chose for this

reason, because we have created in the recent history of a state that had one uniform legislation, and I think it will be interesting with the passage of twenty years to see how the individual countries within the institute develops.